

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент**

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: «Формування системи обліку і внутрішнього аудиту виробничих запасів та напрями їх удосконалення на підприємстві»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Рівень вищої освіти: другий (магістрерський)

Здобувач (ка)

Карина ШЕНДРИК

Науковий керівник,

к.е.н., доцент

Олександр ТКАЧЕНКО

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2023

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Освітньо-професійна програма: «Облік і оподаткування»

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Рівень вищої освіти: другий (магістр)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____ Ігор ПРИХОДЬКО

«_____» _____ 2023р.

ЗАВДАННЯ

Шендрик Карині Андріївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Формування системи обліку і внутрішнього аудиту виробничих запасів та напрями їх удосконалення на підприємстві»

Науковий керівник: Ткаченко Олександр Сергійович, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «_____» _____ 20__ року № _____

2. Термін подання здобувачем роботи: 11 грудня 2023 року.

3. Вихідні дані до роботи: Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Податковий кодекс України, НП(С)БО 9 «Запаси», НП(С)БО 16 «Витрати», навчальні матеріали, підручники, журнали та наукові праці видатних економістів, реєстри синтетичного, аналітичного обліку та фінансова звітність АВТОВ «Агроцентр К».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні основи формування системи обліку і внутрішнього аудиту виробничих запасів.

2. Вивчення системи обліку виробничих запасів та шляхи їх вдосконалення на підприємстві.

3. Стан та напрями удосконалення внутрішнього аудиту виробничих запасів на підприємстві. Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Оцінка виробничих запасів 2. Система правового регулювання обліку та контролю запасів на підприємстві. 3. Оцінка структури активів АВ ТОВ «Агроцентр К». 4. Оцінка структури джерел утворення АВ ТОВ «Агроцентр К». 5. Динаміка доходу та собівартості реалізації продукції. 6. Динаміка операційних витрат. 7. Динаміка прибутку АВ ТОВ «Агроцентр К». 8. Інтегрований показник фінансового стану АВ ТОВ «Агроцентр К». 9. Структура бухгалтерської служби АВ ТОВ «Агроцентр К». 10. Схема обліку виробничих запасів у програмі «1С:Підприємство 8.3» 11. Облік виробничих запасів за допомогою Agri:Бухгалтерія 12. Структура виробничих запасів АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2022 р.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ лютий 2023р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи формування системи обліку і внутрішнього аудиту виробничих запасів	Січень –Лютий 2023	
2	Фінансово-економічна характеристика товариства	Березень-Квітень 2023	
3	Коротка характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики	Травень – Червень 2023	
4	Сучасний стан обліку виробничих запасів на підприємстві та його удосконалення	Вересень 2023	
5	Методика проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів та його удосконалення	Жовтень 2023	
6	Аналіз ефективності використання виробничих запасів та його оптимізація	Листопад 2023	
7	Висновки і пропозиції	Грудень 2023	
8	Оформлення дипломної роботи	Грудень 2023	

Здобувач (ка) _____
(підпис)

Карина ШЕНДРИК
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

Олександр ТКАЧЕНКО
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	6
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ І ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	12
1.1. Економічний зміст виробничих запасів та їх класифікація	12
1.2. Методи оцінки виробничих запасів для цілей обліку і внутрішнього аудиту	16
1.3. Нормативно-правове забезпечення системи обліку та внутрішнього аудиту виробничих запасів в Україні	21
Висновки до першого розділу	26
РОЗДІЛ 2. ВИВЧЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВДОСКОНАЛЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	28
2.1. Фінансово-економічна характеристика товариства	28
2.2. Коротка характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики	34
2.3. Сучасний стан обліку виробничих запасів на підприємстві	38
2.4. Шляхи вдосконалення системи обліку виробничих запасів на підприємстві	45
Висновки до другого розділу	50
РОЗДІЛ 3. СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	53
3.1. Методика проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на підприємстві	53
3.2. Аналіз ефективності використання виробничих запасів	57
3.3. Напрями удосконалення внутрішнього аудиту виробничих запасів	

на підприємстві	60
3.4. Розробка рекомендацій для оптимізації ефективності використання запасів на підприємстві	64
Висновки до третього розділу	69
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ	84

РЕФЕРАТ

Тема: «Формування системи обліку і внутрішнього аудиту виробничих запасів та напрями їх удосконалення на підприємстві»

Кваліфікаційна робота: 69 ст. основного тексту, 12 рис., 8 табл., 13 додатків, 52 літературних джерела.

Об'єкт дослідження є процеси обліку і внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільськогосподарському підприємстві.

Мета роботи полягає в вивченні та аналізі системи обліку і внутрішнього аудиту виробничих запасів на підприємстві та розробка конкретних напрямів їх удосконалення.

Методи дослідження. Методи асоціацій і аналогій, метод логічного і порівняльного аналізу, метод деталізації, системний підхід, схематичних та графічних методів для наочного відображення результатів дослідження.

Освоєно і систематизовано теоретичні основи формування системи обліку і внутрішнього аудиту виробничих запасів. Проаналізовано стан та можливості розвитку обліку і внутрішнього аудиту виробничих запасів, а також досліджено ефективність їх використання. Запропоновані шляхи покращення обліку та внутрішнього аудиту виробничих запасів для сільськогосподарського підприємства. Застосування наданих рекомендацій покращить облік, підвищить ефективність використання запасів та контролю за ними.

Ключові слова

АНАЛІЗ, ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ, ВНУТРІШНІЙ АУДИТ, ОБЛІК, ПІДПРИЄМСТВО, УДОСКОНАЛЕННЯ.

ABSTRACT

Topic: «Formation of the system of accounting and internal audit of production stocks and directions of their improvement at the enterprise»

Qualification work: 69 pages of the main text, 12 figures, 8 tables, 13 appendices, 52 references.

The object of research is the processes of accounting and internal audit of production stocks at an agricultural enterprise.

The purpose of the study is to study and analyze the system of accounting and internal audit of production stocks at the enterprise and to develop specific areas for their improvement.

Research methods. Methods of associations and analogies, method of logical and comparative analysis, method of detailing, systematic approach, schematic and graphic methods for visual display of research results.

The theoretical foundations for the formation of a system of accounting and internal audit of production stocks have been mastered and systematized. The state and possibilities of development of accounting and internal audit of production inventories are analyzed, and the efficiency of their use is investigated. Ways to improve the accounting and internal audit of production stocks for an agricultural enterprise are proposed. The application of the recommendations will improve accounting, increase the efficiency of inventory use and control.

Keywords

ANALYSIS, INVENTORY, INTERNAL AUDIT, ACCOUNTING, ENTERPRISE, IMPROVEMENT..

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасному світі, в умовах постійної зміни економічних, технологічних та соціокультурних факторів, підприємства стикаються з рядом викликів і проблем, пов'язаних з управлінням виробничими запасами. Виробничі запаси є важливою складовою активів підприємства і можуть значно впливати на його фінансову стабільність, конкурентоспроможність і прибутковість.

Проблеми обліку і внутрішнього аудиту виробничих запасів є актуальними в контексті забезпечення якісного фінансового управління та внутрішньої контрольної системи на підприємствах. Інформація про стан та оборотність запасів впливає на прийняття стратегічних управлінських рішень, а також може виявити внутрішні недоліки та ризики в управлінні запасами, що може призвести до фінансових втрат і втрати довіри інвесторів.

Такі провідні вчені економісти, як Ф.Ф. Бутинець, А.І. Бержаніра, С.Ф. Голов, А.М. Яресько, В.М. Костюченко, Л.О. Рубан, Н.В. Ткаченко, Н.І. Ковалем, І.В. Жолнер, В.В. Бабич, Л. Кіндрацька, О. Мурашко, Л. Терещенко, В. Швець та інші, внесли величезний вклад у розвиток теоретичних основ і методологічних підходів до питань обліку і контролю виробничих запасів. Окрім цього, вони стали важливими джерелами вдосконалення підходів до цих питань у галузі економіки.

Але несумісність теоретичних положень, фактична важливість врахування і аналізу виробничих запасів та недостатній рівень досліджень у цьому напрямі, враховуючи поточні потреби управління, спонукали до вибору даної теми для дипломної роботи та визначили її націленість.

Мета і завдання дослідження. Головною метою даної дипломної роботи є вивчення та аналіз системи обліку і внутрішнього аудиту виробничих запасів на підприємстві та розробка конкретних напрямів їх удосконалення.

Для досягнення цієї мети передбачено виконання наступних завдань:

- аналіз економічного змісту виробничих запасів, їх категоризація та оцінка з метою бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту;
- вивчення нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту виробничих запасів на підприємстві;
- проведення фінансово-економічного аналізу товариства;
- дослідження системи бухгалтерського обліку виробничих запасів на підприємстві;
- визначення та обґрунтування шляхів покращення обліку виробничих запасів на підприємстві;
- дослідження методики проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів;
- проведення аналізу ефективності використання виробничих запасів;
- формулювання та обґрунтування способів поліпшення внутрішнього аудиту та оптимізації ефективності використання запасів.

Об'єктом дослідження є процеси обліку і внутрішнього аудиту виробничих запасів на підприємстві.

Предметом дослідження є специфіка обліку і внутрішнього аудиту виробничих запасів, а також проблемні аспекти, пов'язані з цими процесами, на конкретному підприємстві. Дослідження також включає в себе аналіз факторів, що впливають на ефективність управління виробничими запасами і можливі шляхи їх удосконалення для підвищення ефективності фінансового управління та забезпечення стійкості підприємства.

Методи дослідження. Для здійснення аналізу поточного стану обліку виробничих запасів використовувалися наступні методи дослідження: методи асоціацій і аналогій застосовано для узагальнення та оцінки ситуації, пов'язаної з обліком виробничих запасів, при цьому розглянуто як синтетичний, так і аналітичний облік; логічний аналіз використовувався для визначення

фінансового змісту виробничих запасів та основних тенденцій облікової політики; деталізація була використана для розгляду докладних аспектів обліку виробничих запасів; порівняльний аналіз був застосований для виявлення переваг і недоліків різних методів оцінки виробничих запасів; системний підхід використовувався при оптимізації процесів документування операцій з виробничих запасів, а також для застосування схематичних та графічних методів для наочного відображення результатів дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у глибокому аналізі та вивченні проблемних аспектів обліку і внутрішнього аудиту виробничих запасів на підприємстві, а також у розробці конкретних рекомендацій для вдосконалення системи управління цими запасами, зокрема:

удосконалено:

- аналітичний облік виробничих запасів, шляхом деталізації субрахунку 207 «Запасні частини»;
- управлінський облік шляхом розроблення класифікації виробничих запасів за допомогою ABC-аналізу та XYZ-аналізу;

набули подальшого розвитку:

- автоматизація фінансового обліку шляхом зміни програмного забезпечення з 1С: «Підприємство 8.3» на Agri:Бухгалтерія;
- запропоновано ввести в штат спеціалізовану посаду внутрішнього аудитора, який буде відповідальний за розробку та впровадження ефективних методичних прийомів групування та систематизації результатів внутрішнього аудиту;
- введення таких документів, як програма аудиту та тестування інвентаризації.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні аспекти та практичні висновки дипломного дослідження були висунуті та розглянуті під час I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Обліково-фінансове,

інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (м. Дніпро, 2023 р.) ;VII всеукраїнської науково-практичної конференції інтернет-конференції «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» (м. Дніпро, 2023 р.); науково-практичної конференції молодих вчених і здобувачі вищої освіти «Молодь, наука, бізнес: традиційні й нові аспекти дослідження» (м. Дніпро, 2023 р.); I міжнародної науково-практичної інтернет конференції «Linguistics and methodology in LSP training (до 100-річчя заснування Дніпровського державного аграрно-економічного університету)» (м. Дніпро, 2023 р.).

Публікації. В результаті проведеного дослідження була опублікована одна наукова стаття в електронному журналі «Економіка та суспільство», випуск №53, яка має загальний обсяг 0,5 друкованого аркуша.

Кваліфікаційна робота включає в себе вступ, три розділи, висновки та рекомендації, 11 додатків, список використаних джерел, в якому міститься 52 найменування. Крім того, робота також містить 6 таблиць та 11 рисунків. Основний текст кваліфікаційної роботи охоплює 65 сторінок друкованого матеріалу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ І ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

1.1. Економічний зміст виробничих запасів та їх класифікація

У сучасних умовах господарювання, ефективне управління виробничим процесом стає визначальним фактором для досягнення успіху підприємства. Однією з важливих складових цього управління є раціональне управління виробничими запасами, яке впливає на економічний успіх підприємства. Роль виробничих запасів полягає у забезпеченні безперебійності виробництва, задоволенні попиту споживачів та оптимізації витрат.

Термін «запаси» має ключове значення в обліку та фінансовій звітності підприємств. Його визначення і трактування відображаються в НП(С)БО 9 та МСБО 2, де їх розглядають як активи, якщо існує можливість отримання майбутніх економічних вигід від їх використання, і їх вартість може бути достовірно визначена. Порівняння цих визначень свідчить про схожість і важливість цього поняття в міжнародних та національних стандартах обліку.

Проте важливо відзначити, що в українській економічній літературі не існує єдиного трактування поняття "виробничі запаси", що може викликати непорозуміння та протиріччя в його розумінні. Оскільки поняття "запаси" є важливим для обліку та фінансової звітності підприємств, вирішення цих розбіжностей має велике значення для забезпечення правильної облікової практики.

Термін «запаси» офіційно уточнений та визначений в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», згідно якого: «Запаси - це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;

- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;

- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством» [26]. Але вітчизняні автори по-різному трактують термін «виробничі запаси». Зокрема, це охоплює використання не тільки таких термінів як «запаси» та «виробничі запаси», але й «ресурси», «матеріали», «предмети праці», «предмети споживання», «товари» і інші, які можуть замінювати поняття «запаси».

Виробничі запаси, відповідно до трактування А.І. Бержаніра, є важливою складовою матеріальних ресурсів підприємства і грають ключову роль у виробництві, впливаючи на якість і вартість готової продукції [3].

За поглядом Ф. Ф. Бутинець, запаси включають в себе різноманітні активи, які використовуються підприємством у своїй діяльності, і вони мають бути спожиті або використані протягом короткого періоду, що визначається одним операційним циклом [7].

А. В. Дмитренко розглядає термін «запаси» як предмети праці, що використовуються одноразово в виробничому процесі та повністю передають свою вартість на готову продукцію. Він вказує на важливу різницю між поняттями «матеріальні ресурси» і «запаси», стверджуючи, що останні включають лише предмети праці. Таким чином, поняття «матеріальні ресурси» є більш широким, а терміни «запаси» і «предмети праці» є лише підмножиною цього поняття [11].

Згідно з Н.І. Ковалем, виробничі запаси є матеріалами, які підприємство придбало або виготовило та призначило для подальшої обробки або використання в ході свого звичайного операційного циклу. Ці запаси характеризуються своєю фізичною формою, економічним значенням, функціональним призначенням та обліковою складовою. Більш детально підходи до визначення поняття запаси наведено у додатку А.

Важливо зауважити, що в П(С)БО 9 немає чіткого і однозначного визначення терміну «виробничі запаси» для бухгалтерського обліку. Проте План рахунків конкретно визначає їх склад і перелік матеріальних цінностей, які повинні бути обліковані як виробничі запаси підприємства. Для цього використовуються рахунки другого класу, названі «Запаси».

Отже, в результаті аналізу поглядів сучасних науковців виявлено, що існує значна різноманітність підходів до розуміння суті поняття «запаси». Різні автори трактують «запаси» на різний спосіб. Деякі визначають їх як ключовий елемент матеріальних ресурсів, вказуючи на їх важливий вплив на виробництво та якість продукції. Інші додають до поняття «запаси» різні види активів, які використовуються підприємствами під час операційного циклу.

Для реєстрації виробничих запасів у Плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій подано відповідно класифікацію: «сировина й матеріали (включаючи основні і допоміжні матеріали); купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби; паливо; тара і тарні матеріали; будівельні матеріали; матеріали ,передані в переробку; запасні частини; матеріали сільськогосподарського призначення та інші матеріали» [22].

Окремо виділяють оборотні малоцінні і швидкозношувані предмети, які використовуються протягом короткого періоду, зазвичай одного року або нормального операційного циклу, якщо він триває більше одного року.

Матеріали можуть бути основними або допоміжними, в залежності від їх ролі у виробничому процесі. Основні матеріали складають основу продукції, тоді як допоміжні використовуються для підтримки виробничого процесу та управління, такі як паливо, тара, тарні матеріали і будівельні матеріали. Паливо відрізняється своєю важливістю і специфікою використання, тому воно виділяється в окрему категорію.

Тара включає оборотні матеріальні активи, які призначені для створення

та обслуговування упаковки та транспортування товарів.

Запасні частини є оборотними матеріальними активами, що використовуються для ремонту, реконструкції та обслуговування обладнання та машин за замовленнями сторонніх осіб або для гарантійного ремонту.

Напівфабрикати є сировиною та матеріалами, які пройшли певні стадії обробки, але ще не стали готовою продукцією. Вони використовуються у виробництві як основні матеріали, утворюючи матеріальну основу продукції.

Загалом, запаси включають всі матеріальні цінності, які належать підприємству на конкретну дату, незалежно від їхнього місця розташування. Важливо відзначити, що предмети, що належать іншим особам, не враховуються у цій категорії.

Для оптимального обліку виробничих запасів у сільськогосподарському бухгалтерському обліку, фахівці бухгалтерської науки рекомендують використовувати такі класифікаційні групи: садивний матеріал; корми, включаючи концентровані, грубі, соковиті, тваринного походження, мінеральні корми тощо; нафтопродукти, такі як гас, бензин, дизельне паливо, нігрол, автол, дизельне масло, солідол, технічний вазелін тощо; тверде паливо, включаючи дрова, вугілля, торф, брикети тощо; сільськогосподарська сировина для переробки на млинах, крупорушках, олійницях, сушарках тощо; запасні частини і матеріали для ремонту; готова продукція, призначена для продажу; товари у вигляді матеріальних цінностей, придбаних (отриманих) та утримуваних підприємством для подальшого продажу; малоцінні та швидкозношувані предмети, які використовуються протягом одного року.

У статті Степаненко О.І. «Обліковий аспект побудови класифікації виробничих запасів» також розглядається класифікація запасів за етапами: надходження, використання та вибуття. Використання цієї класифікації сприятиме своєчасній реєстрації операцій з надходження, використання і списання запасів; забезпечить достовірне формування первісної вартості

виробничих запасів та обчислення собівартості витрат при вибутті; забезпечить повноту відображення руху виробничих запасів у системі рахунків бухгалтерського обліку [38].

З точки зору економічного аналізу такий підхід дозволяє детально вивчати склад, структуру і динаміку виробничих запасів на різних етапах їхнього формування та списання, а також оцінювати рівень забезпеченості підприємства виробничими запасами і ефективність їх використання.

1.2. Методи оцінки виробничих запасів для цілей обліку і внутрішнього аудиту

У фінансовому обліку компаній важливе поняття виробничих запасів, оскільки вони є одним з активів, що впливають на фінансовий стан підприємства. Однак для того, щоб виробничі запаси були включені до складу активів, необхідно відповідати певним критеріям, а одним з найважливіших є можливість точно визначити їхню вартість. Оцінка виробничих запасів грає ключову роль у забезпеченні точності фінансової звітності.

Оцінка виробничих запасів виконуються у трьох основних ситуаціях: при їх отриманні, списанні та на момент складання фінансової звітності (на дату балансу), як це відображено на рисунку 1.1.

Початкова вартість запасів, які були придбані за грошові кошти формуються з таких витрат:

- витрати на непрямі податки, які не відшкодовуються підприємству;
- витрати на заготівлю, транспортування запасів до місця їх використання, включаючи витрати на страхування та ризики транспортування запасів;
- витрати на митні обов'язки при імпортуванні запасів;
- витрати, які були понесені у відповідності до угод з

постачальниками (продавцями), за винятком непрямих податків;

— інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів, приведенням їх до стану, придатного для використання в заплановані цілі.

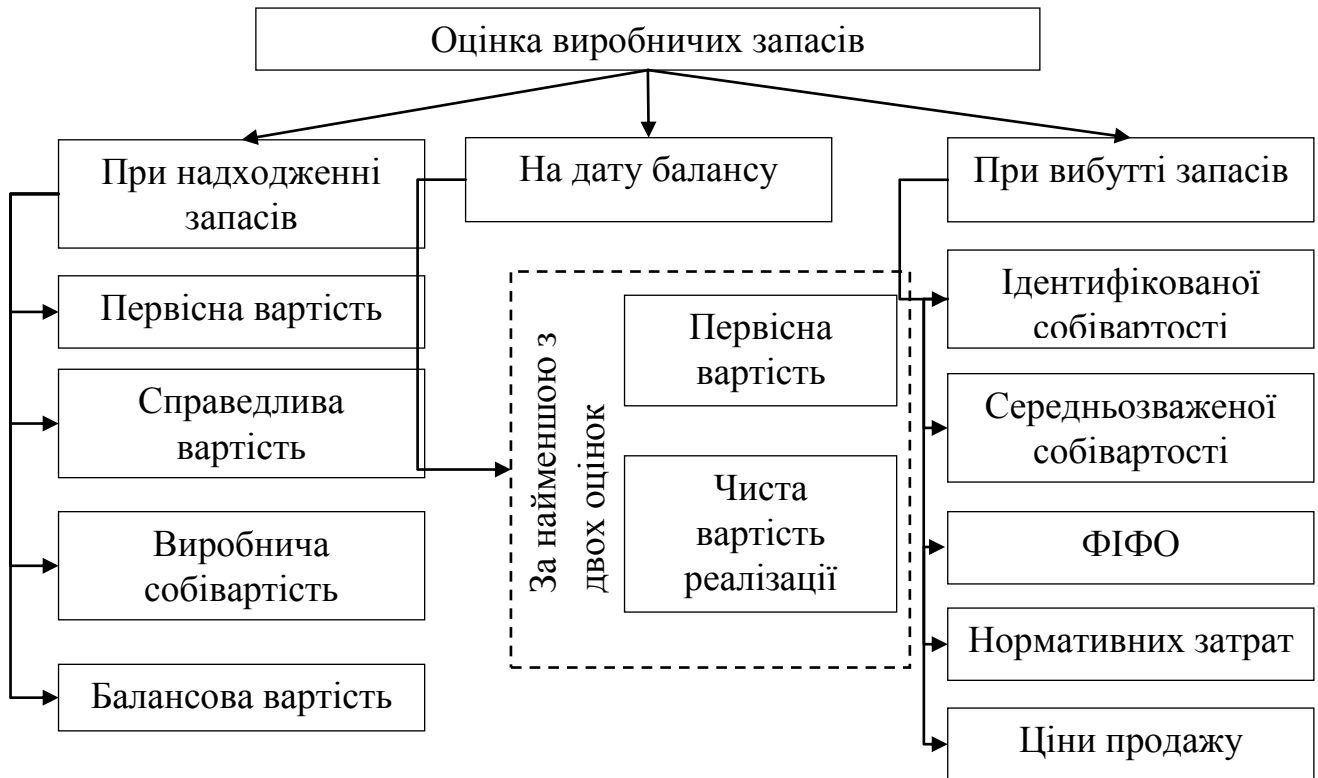

Рис. 1.1. Оцінка виробничих запасів

Початкова вартість запасів, внесених до статутного капіталу, визначається як справедлива вартість, яку засновники підприємства узгодили під час його реєстрації і зафіксували в статутних документах цього підприємства.

Початкова вартість безоплатно отриманих запасів визначається на підставі їх справедливої вартості на момент отримання.

Початкова вартість запасів, набутих через обмін на аналогічні матеріали, дорівнює балансовій вартості переданих запасів. Однак у випадку, коли балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, початковою вартістю вважається їх справедлива вартість, і різниця у ціні включається до витрат за звітний період.

Початковою вартістю запасів, що виробляються власними зусиллями підприємства, визнається собівартість їх виробництва, яка обчислюється згідно зі стандартами НП(С)БО 16 «Витрати»: «Собівартість виготовлення запасів включає в себе наступне: прямі матеріальні витрати, включаючи сировину, основні матеріали, допоміжні матеріали та комплектуючі вироби; витрати на оплату праці; інші прямі витрати, які включають амортизацію, знос малоцінних і швидкозношуваних активів, відрахування на соціальні заходи та інші подібні витрати; загальновиробничі витрати, що охоплюють витрати на управління виробництвом та його обслуговування» [28].

Згідно зі стандартами П(С)БО 9, наступні види витрат не включаються до первісної вартості запасів, а розглядаються як витрати того самого періоду, в якому вони виникли або були здійснені: відсотки за користування позиками; витрати на збут; загальногосподарські; інші подібні витрати, які не є безпосередньо пов'язаними з придбанням, доставкою і приведенням запасів до стану, придатного для використання за призначенням та понаднормативні витрати і недостачі запасів.

Ці види витрат обліковуються і відносяться до витрат діяльності того самого звітного періоду, в якому вони були ідентифіковані або здійснені.

Запаси в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності відображаються на дату балансу або за їх первісною вартістю, або за чистою вартістю реалізації. Це відображення може змінюватися в залежності від того, чи спостерігається зниження їхньої ціни чи чи втрачають вони первісно очікувану економічну вигоду. Обираються ті варіанти, які найбільш вигідні для компанії.

Якщо ціна запасів знизилася або вони зазнали пошкоджень, застаріли або втратили початкову очікувану користь, то вони відображаються за чистою вартістю реалізації на дату балансу.

Якщо запаси передаються безоплатно і не приносять безпосередньо грошових надходжень, то вони відображаються на балансі за сумою, яку

компанія зобов'язана була б сплатити для отримання таких майбутніх користей або потенціалу корисності. В іншому випадку потрібно проводити попередню оцінку відновлювальної вартості.

На сьогоднішній день, оцінка вибуття запасів у разі їх відпуску для виробництва, продажу або іншого вибуття згідно з НП(С)БО 9, може здійснюватися за одним із наступних методів:

1. Метод ідентифікованої собівартості одиниці запасів. В цьому методі вартість запасів визначається на основі конкретної вартості кожної одиниці запасу. Він застосовується, коли кожна одиниця запасу ідентифікована і може бути простежена окремо.

Цей метод особливо корисний в ситуаціях, коли запаси придбані для конкретного замовлення або мають унікальні характеристики, які не дозволяють їх замінити іншими запасами. Він дозволяє точно враховувати вартість кожної одиниці запасу, що була придбана для конкретної цілі, і обчислювати витрати відповідно до цих ідентифікованих вартостей.

2. Метод середньозваженої собівартості. За цим методом вартість запасів обчислюється шляхом визначення середньої собівартості всіх одиниць запасів, що перебувають на складі.

Основна перевага цього методу полягає в тому, що він не вимагає ідентифікації окремих одиниць запасу. Однак, недоліком цього методу є складність визначення середньої ціни, особливо в умовах, коли виробничі запаси постійно надходять або витрачаються щоденно. В таких умовах потрібно постійно оновлювати середню ціну, що може вимагати значного обсягу облікової роботи та аналізу.

3. Метод собівартості перших за часом надходження запасів або метод ФІФО (First-In, First-Out). Цей метод передбачає, що спожиті або продані запаси оцінюються на основі собівартості перших одиниць, які прийшли на склад.

Перевагою методу ФІФО є те, що він дозволяє в балансі відобразити суму

запасів, яка близька до поточної ринкової вартості. Цей метод більш відповідає реальним умовам, коли запаси, які надійшли раніше і мають меншу собівартість, використовуються першими. В умовах низької інфляції цей метод може бути більш точним інструментом оцінки запасів.

Проте, в умовах високої інфляції, метод ФІФО може призвести до завищення вартості матеріальних залишків на складі, зниження собівартості готової продукції та, в результаті, завищення показників прибутковості. Таким чином, підприємствам важливо враховувати конкретні умови інфляції та особливості свого бізнесу при виборі методу оцінки запасів для фінансової звітності.

4. Метод нормативних затрат - це спосіб оцінки запасів, при якому їхня вартість визначається на основі заздалегідь встановлених нормативних затрат, які розраховані на підставі аналізу та розрахунків. Цей метод передбачає використання стандартних норм для вартості матеріалів, праці, амортизації та інших затрат, які використовуються для виробництва чи обслуговування запасів.

Метод нормативних затрат в обліку витрат та калькулюванні собівартості продукції є основним методом, який застосовується на підприємствах зі складною технологією виробництва і також у сезонних галузях матеріального виробництва.

5. Метод ціни продажу - це спосіб оцінки запасів, при якому їхня вартість визначається на основі очікуваної ціни продажу. Цей метод застосовується, коли компанія вважає, що ціна продажу залишиться стабільною і незмінною протягом певного періоду часу. У цьому методі торговельна націнка додається до первісної вартості товарів, які були закуплені з метою подальшого продажу на етапі їхнього оприбуткування. Після цього облік руху товарів на всіх стадіях їхньої реалізації може відбуватися на основі цін продажу.

Метод ціни продажу може бути застосованим у випадках, коли ціни

продажу залишаються стабільними і передбачуваними, і коли компанія має достатньо даних та економічних підстав для використання цього методу. Однак в умовах зміни ринкових умов і цін на товари цей метод може бути менш доречним і вимагати більшої уваги до оцінки ризиків і нестабільності [27].

Отже, підприємства оцінюють запаси у трьох випадках: при надходженні, на дату балансу та при вибутті. При перших двох випадках, оцінка запасів на всіх підприємствах буде майже однаковою. Вибір методу оцінки виробничих запасів при вибутті залежить від багатьох факторів та підприємство самостійно обирає потрібний йому метод.

1.3. Нормативно-правове забезпечення обліку та внутрішнього аудиту виробничих запасів в Україні

Виробничі запаси є важливою складовою активів більшості підприємств і мають великий вплив на їх фінансовий стан і результати операцій. Відповідне нормативно-правове регулювання та правильна організація внутрішнього аудиту дозволяють забезпечити точний облік та оптимізацію управління цим активом.

Управління бухгалтерським обліком та моніторингом виробничих запасів на підприємстві визначається серією нормативно-правових документів, призначених для забезпечення наступних цілей:

1. Забезпечення додержання суб'єктами господарювання обов'язкових єдиних правил бухгалтерського обліку, які гарантують та захищають інтереси користувачів фінансової звітності.

2. Забезпечення достовірності та повноти необхідних даних для задоволення інформаційних потреб користувачів та інших зацікавлених сторін.

Порядок ведення бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту виробничих запасів регулюється на трьох рівнях: міжнародному, державному та

на рівні підприємства. Саме ці рівні створюють систему нормативного регулювання бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту виробничих запасів представлених на рисунку 1.2.

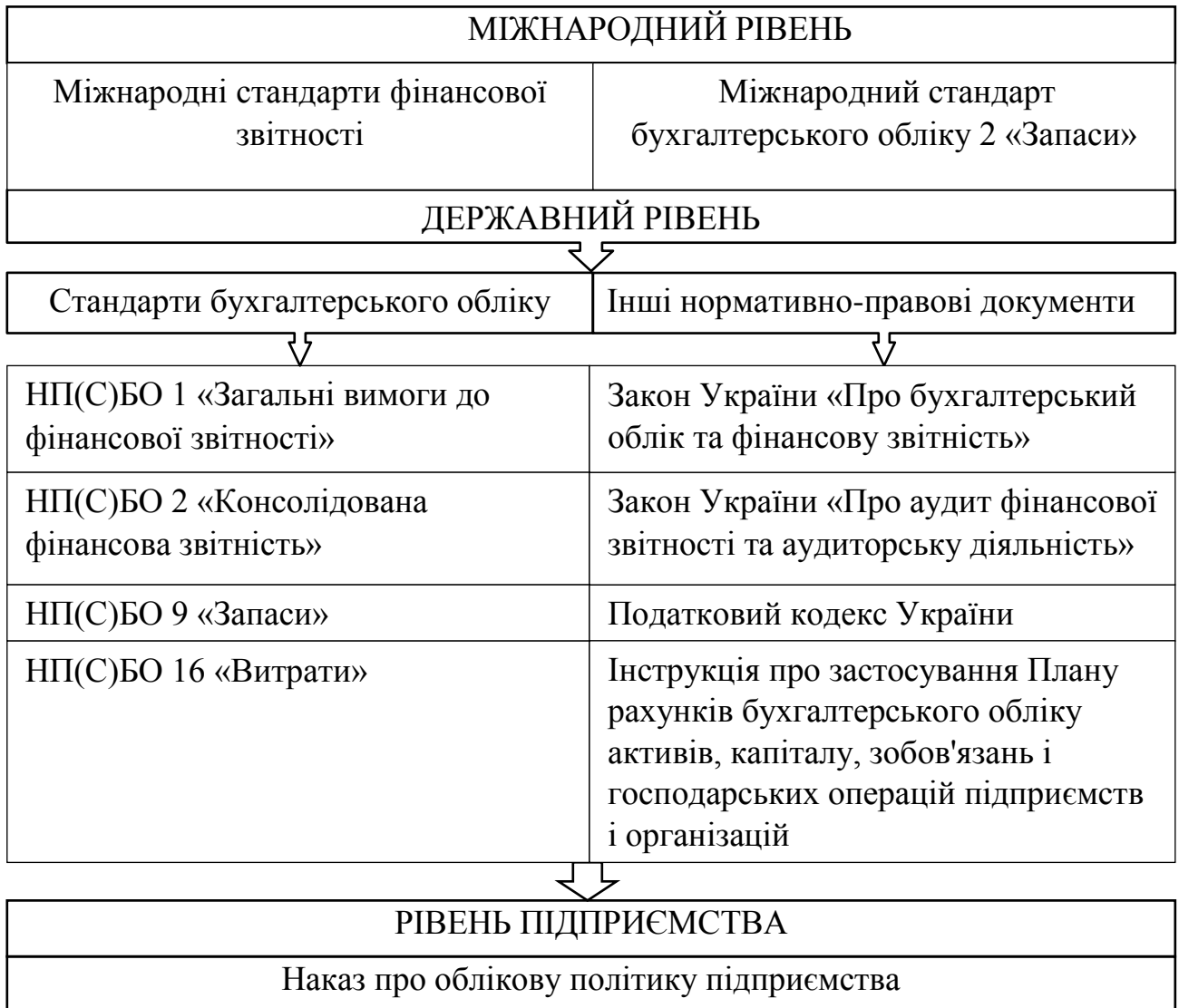

Рис. 1.2. Система правового регулювання обліку та контролю запасів на підприємстві

Міжнародний рівень нормативного регулювання визначає особливості визнання та оцінки виробничих запасів при їх прийманні та використанні на підприємствах України, які використовують міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності. На основі міжнародних стандартів фінансової звітності побудовані стандарти

бухгалтерського обліку в Україні. Обидва нормативно-правових документа мають свої схожі та відмінні риси. Порівняльний аналіз НП(С) БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси» наведено у додатку В.

Державний рівень нормативного регулювання включає в себе положення стандарти бухгалтерського обліку та інші нормативні документи що регулюють облік виробничих запасів на підприємстві. В першу чергу це - Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», яке визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності, а також вимоги до визнання і розкриття елементів фінансової звітності, зокрема у відношенні до виробничих запасів. Цей стандарт доповнюють Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси» та Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 «Витрати», які визначають методологічні засади обліку інформації про виробничі запаси, регулюють порядок їх оцінки та обліку на підприємстві, а також регламентують проведення операцій, пов'язаних із рухом виробничих запасів.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» є ще однією важливою нормативною основою, яка регулює бухгалтерський облік та підготовку фінансової звітності в Україні. Цей закон встановлює правові принципи для організації, ведення фінансового обліку та складання фінансової звітності, включаючи аспекти, пов'язані з обліком запасів. Він також визначає правила та процедури стосовно оформлення первинних документів, ведення реєстрів обліку, а також вимоги, що стосуються проведення інвентаризації. Ця інвентаризація включає в себе важливий аспект визначення стану запасів на дату складання балансу підприємства [25].

Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» встановлює юридичні основи для проведення аудиту фінансової звітності, організацію та здійснення аудиторської діяльності в Україні, а також регулює взаємини, що виникають у процесі здійснення аудиту. Основна мета та цілі

цього закону включають: захист інтересів інвесторів та інших сторін, які користуються фінансовою звітністю підприємств і організацій, які підлягають аудиту; встановлення стандартів та процедур, які повинні бути дотримані аудитором при виконанні аудиторських операцій; регулювання професійної діяльності аудиторів і аудиторських фірм відповідно до міжнародних стандартів аудиту та нормативних актів України; забезпечення незалежності аудиторів та уникнення конфлікту інтересів, що може впливати на об'єктивність їхніх висновків і рекомендацій тощо [24].

Податковий кодекс України, який має велике значення для визначення оподаткування податком на додану вартість при переміщенні цінностей та для визначення обмежень, пов'язаних із включенням вартості матеріальних цінностей до затрат підприємства при розрахунку бази оподаткування податком на прибуток [23].

Для забезпечення ефективного організаційного управління та контролю на підприємствах, рекомендується використовувати нормативно-правову базу наступного рівня, а саме рівня підприємства. Ключовим документом на цьому рівні є «Наказ про облікову політику підприємства», що складається з принципів, методів і процедур організації системи обліку витрат. Сутність облікової політики полягає в уточненні методології обліку окремих операцій і повинна відображати особливості організації бухгалтерського обліку та процедури контролю.

Наказ про облікову політику в розділі «Запаси» містить важливі внутрішні інструкції та правила, які визначають, як слід вести облік запасів в підприємстві. Основна мета такого наказу полягає в тому, щоб забезпечити правильний облік та контроль за запасами, а також дотримання стандартів бухгалтерського обліку.

В наказі про облікову політику в частині запасів можуть бути включені такі пункти: Визначення методів обліку вибуття запасів, таких як ФІФО,

середньозважена вартість тощо; установлення процедур для оцінки запасів, включаючи визначення їх вартості (наприклад, вартість закупівельна, виробнича вартість, ринкова вартість, чиста реалізаційна вартість); визначення періодичності і способів інвентаризації запасів; встановлення відповідальності осіб, які ведуть облік запасів; вказівки щодо ведення обліку у валюті та відображення відомостей про запаси у фінансовій звітності.

Таким чином можна зробити наступні висновки, нормативно-правове регулювання та належна організація внутрішнього аудиту є важливими складовими для забезпечення точного обліку та оптимізації управління виробничими запасами на підприємстві. Бухгалтерський облік та моніторинг виробничих запасів на підприємстві регулюється серією нормативно-правових документів, спрямованих на дотримання суб'єктами господарювання єдиних правил бухгалтерського обліку та забезпечення достовірності та повноти необхідних даних для задоволення інформаційних потреб користувачів та інших зацікавлених сторін.

Міжнародний рівень нормативного регулювання визначають особливості визнання, оцінки та обліку виробничих запасів, а також методики і стандарти, які слід застосовувати для тих підприємств які ведуть облік та складають фінансову звітність згідно Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Законодавство України, включаючи Податковий кодекс та Закон про бухгалтерський облік, також встановлює правила, які обов'язково дотримується підприємствами при обліку запасів та податковому оподаткуванні.

На рівні підприємства «Наказ про облікову політику» відображає внутрішні інструкції та правила, спрямовані на забезпечення правильного обліку і контролю за запасами. Цей наказ визначає методи обліку та оцінки запасів, періодичність інвентаризації, відповідальність осіб, які ведуть облік, і вимоги до звітності. Такий документ допомагає забезпечити внутрішню консистентність та відповідність облікової практики стандартам та вимогам

законодавства.

Загалом, ефективне управління виробничими запасами вимагає комплексного підходу, який враховує як міжнародні, державні, так і внутрішні вимоги і правила. Всі ці аспекти разом сприяють забезпеченню точного обліку і оптимізації управління запасами на підприємстві.

Висновки до першого розділу

1. З погляду обліку та фінансової звітності підприємств можна зазначити, що поняття «запаси» відіграє ключову роль у відображенні активів, які мають велике значення для отримання майбутніх економічних вигід. Міжнародні та національні стандарти обліку надають цьому поняттю вагому визначення, що свідчить про їхню важливість у світовому та національному бухгалтерському обліку. Однак в Україні існує різноманітність трактувань поняття «виробничі запаси», що може призводити до непорозумінь та протиріччя в обліковій практиці. Запаси класифікує кожне підприємство відповідно до своїх потреб. Основна класифікація запасів, яку використовують для обліку представлена у Плані рахунків.

2. Для включення запасів до активів необхідно точно визначити їхню вартість, а оцінка запасів виконується у різні моменти, включаючи при їх отриманні, списанні та на дату складання фінансової звітності. Існують різні методи оцінки списання запасів, такі як метод ідентифікованої собівартості, метод середньозваженої собівартості, метод ФІФО, метод нормативних затрат та метод ціни продажу. Кожне підприємство самостійно обирає найбільш відповідний метод залежно від їхніх конкретних умов та потреб.

3. Система нормативного регулювання охоплює різні рівні, включаючи міжнародний, державний та рівень підприємства, і вона визначає стандарти та правила, які регламентують облік та внутрішній контроль запасів

на всіх рівнях. Порівняльний аналіз міжнародних та національних стандартів допомагає розуміти вплив міжнародних підходів на облік в Україні.

Законодавство України, зокрема Податковий кодекс та Закон про бухгалтерський облік, встановлюють обов'язкові вимоги та правила для обліку та оподаткування виробничих запасів, що також має велике значення для підприємств.

РОЗДІЛ 2. ВИВЧЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВДОСКОНАЛЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Фінансово-економічна характеристика товариства

АВ ТОВ «Агроцентр К» знаходиться за адресою вулиці Мільмана 110А, міста Дніпра. Компанія була заснована навесні 2001 року і є підприємством в Україні, що займається вирощуванням зернових та олійних культур, а також свинарством і вівчарством. Статутний капітал компанії становить 11 800 гривень.

Майно є невід'ємною складовою успішної господарської діяльності підприємства, тому з метою забезпечення ефективної господарської діяльності підприємства, рекомендуємо провести оцінку майнових активів за останні 5 років наведених у Додатку Д , щоб мати повний огляд стану активів та забезпечити надійну базу для подальшого прийняття рішень.

За даними таблиці можна побачити, що більшу частину структури активів підприємства займають оборотні засоби, а саме запаси. Серед необоротних активів більша частка припадає на основні засоби – це видно на рис.2.1. Також, більшість показників активів підприємства у 2022 році зросло у половину, окрім витрат майбутніх періодів та дебіторської заборгованості. Це могло бути пов'язано з тим, що підприємство стало менше використовувати оренду та вчасно розраховується зі своїми дебіторами. Найбільше зростання спостерігається в грошових коштах у 65 разів. Збільшення грошових коштів почалося з 2021 року, що може бути спричинено наступними факторами: прийняття стратегічного рішення щодо забезпечення прибутку після невдалих результатів у попередньому році; значний врожай, що призвів до збільшення обсягів продажу; підвищений рівень залучення позик підприємством; розширення клієнтської бази споживачів.

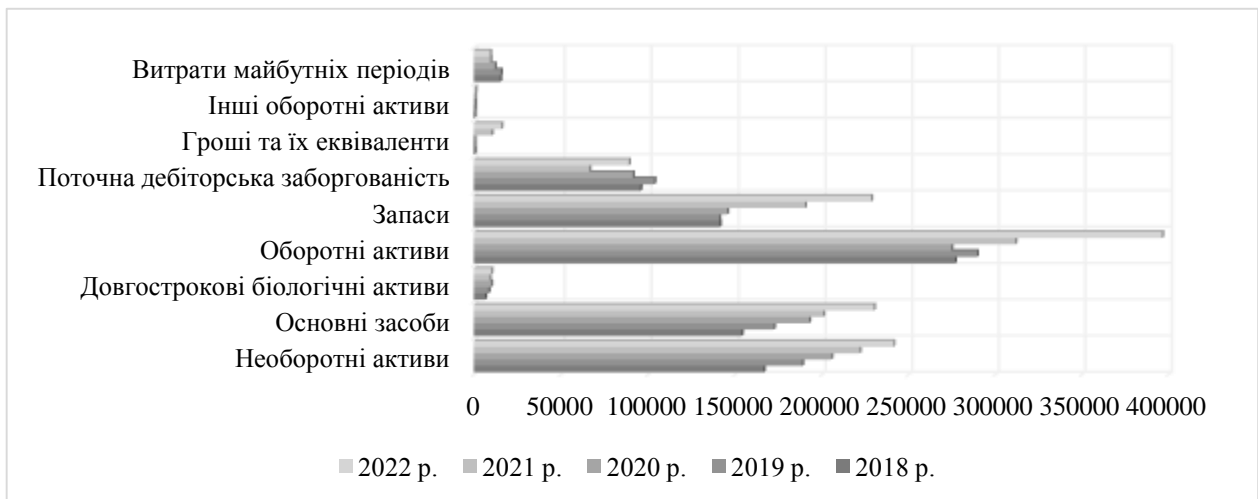

Рис. 2.1. Оцінка структури активів АВ ТОВ «Агроцентр К»

Серед джерел утворення всі показники мають збільшення, за винятком довгострокових зобов'язань, які зменшилися на 26,35%. Причиною цього є скорочення кількості довгострокових кредитів, що були отримані підприємством, разом з тим поточні зобов'язання збільшилися найбільше. За цими змінами стоять кілька причин: залежність від короткострокових кредитів, а також не здатність вчасно розрахуватися з постачальниками або покупці невчасно реєструють податкову накладну, в результаті чого підприємству не вистачає власних коштів розрахуватися з бюджетом та працівниками (рис. 2.2.).

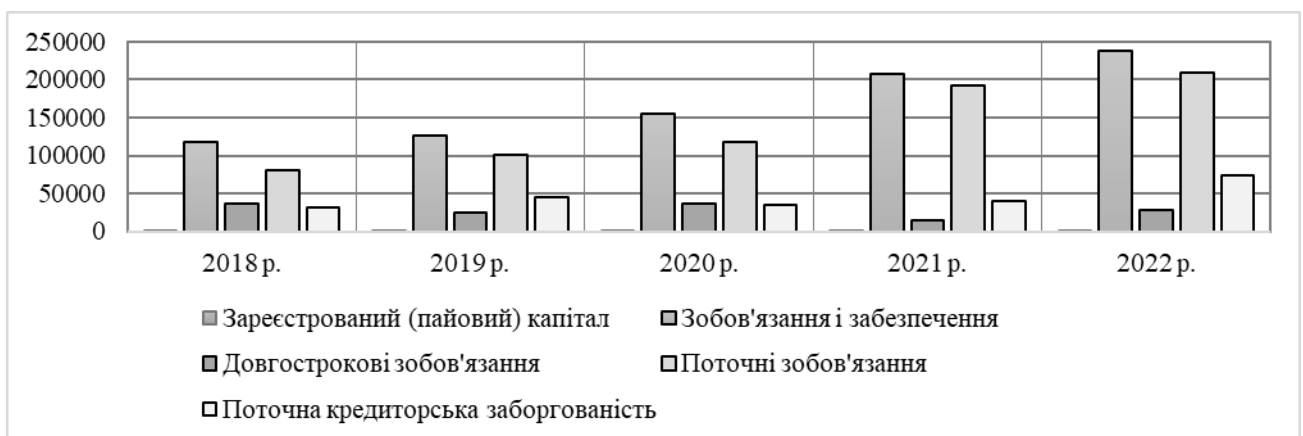

Рис.2.2. Оцінка структури джерел утворення АВ ТОВ «Агроцентр К»

Загалом, компанія має як ріст майна, так і капіталу, проте зростання зобов'язань показує, що підприємство стало надто залежне від зовнішніх джерел фінансування, що може призвести до погіршення його ліквідності та платоспроможності.

Також, одним із ключових аспектів підприємницької діяльності є ефективне використання основних засобів. Показники їх стану та функціональності, включаючи забезпечення необхідними ресурсами, описуються у Додатку Е, де наводиться оцінка руху та стану основних засобів.

Показники пов'язані з рухом основних засобів значно погіршилися, при чому показник оновлення збільшився з 3 до 10 років, а період обороту збільшився на 13,25%. Ці зміни мають негативний вплив на підприємство, оскільки основні засоби оновлюються рідше, і відповідно коефіцієнт оновлення має спад на 19%. Збільшення ступеня зносу основних засобів призвело до зменшення їх придатності. У зв'язку з цим, підприємство стикається з проблемами в ефективному використанні основних засобів, що призводить до зменшення прибутку. Це може бути ознакою необхідності проведення додаткових інвестицій у розвиток основних засобів або їх заміну новими.

Досліджуване підприємство є прибутковим, тому має аналізувати свої фінансові результати для визначення своєї ефективності та прийняття стратегічних рішень. Оцінка фінансових результатів наведена у Додатку Ж. Згідно з аналізом ми маємо такі результати: чистий дохід від реалізації продукції зменшився на 19,14%, разом з тим зменшилася й собівартість продукції на 25,76% (рис. 2.3.).

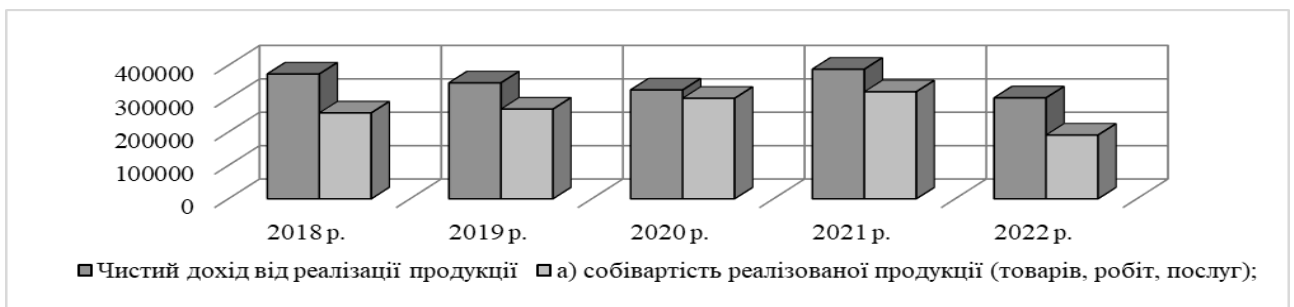

Рис. 2.3. Динаміка доходу та собівартості реалізації продукції

Причинами цього можуть бути такі фактори: зменшення обсягів реалізації; інфляція; підвищення цін на запчастини, матеріали, добрива, паливо, електроенергію, газопостачання тощо. Розглянемо динаміку інших операційних витрат на рисунку 2.4.

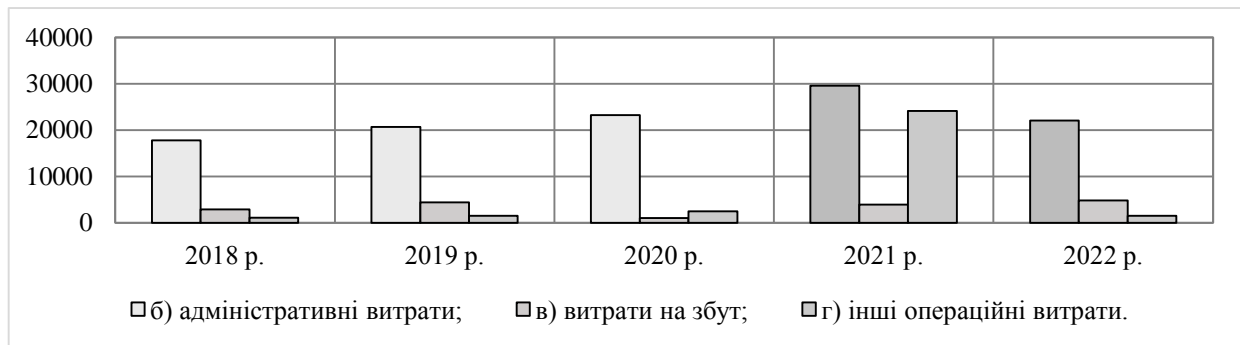

Рис. 2.4. Динаміка операційних витрат

Як видно з рис. 2.4. адміністративні витрати зростали протягом розглянутого періоду, а витрати на збут та інші операційні витрати (окрім 2021 року) мали певну динаміку, але загалом залишилися стабільними. Стрімкий зріст адміністративних витрат міг викликати високою плинністю кадрів, а стрімкий зріст інших операційних витрат міг бути спричинений знеціненням запасів, списання та уцінки активів або неочікуваними подіями.

Чистий прибуток (збиток) підприємства мав коливання протягом останніх п'яти років. З 2018 по 2020 рік був спостережене падіння чистого прибутку і навіть збиток, але у 2021 році відбувся поворот і був зафіксований позитивний чистий прибуток в розмірі 2833 тис. грн., як це видно на рис.2.5. Збиток підприємства міг бути з різних факторів: низька врожайність, в результаті недостатній обсяг продажів; економічна нестабільність; висока конкуренція; зависокі витрати. В результаті збитку відносна рентабельність чистого прибутку до чистого доходу мало негативний показник, однак у 2022 році відбувся значний зріст до 24,68%. Також у 2 рази зросли фінансові доходи, факторами

такого зростання може бути: підприємство збільшило свої інвестиції в фінансові інструменти, такими як портфель цінних паперів або банківські вклади, що призводить до збільшення фінансових доходів.

Рис. 2.5 Динаміка прибутку АВ ТОВ «Агроцентр К»

Аналіз показників фінансової стійкості наведений у Додатку 3 показав, що протягом періоду 2018-2022 рр. спостерігається погіршення фінансового стану. Показники структури капіталу показує погіршення фінансового стану господарюючого суб'єкта протягом періоду 2018-2022 рр. Зменшення автономії на 14,4%, збільшення концентрації залученого капіталу на 39,67% та зростання фінансового ризику на 63,16% свідчать про зростання фінансових труднощів. Показники стану оборотних активів свідчать про зміни в здатності господарюючого суб'єкта забезпечувати свої оборотні потреби. Зниження коефіцієнтів забезпеченості оборотних коштів на і запасів на 33,5% та 43,91% відповідно може свідчити про можливі проблеми зі забезпеченням оборотних потреб.

Показники стану основного капіталу вказують на стабільність та зростання вартості майна. Незначне зниження співвідношення оборотних і необоротних активів (1,18%) вказує на незначні зміни в структурі активів компанії. Це може бути результатом розумного управління ресурсами та збалансованого підходу до розподілу активів між оборотними та необоротними складовими. Також, відбулося незначне зростання коефіцієнта реальної вартості

майна та основних засобів на 11,22% та 3,88% відповідно, що є позитивним фактором.

З аналізу ліквідності, платоспроможності та оборотності активів Додатка К видно, що підприємство стикається з проблемами у сфері ліквідності та платоспроможності. Протягом періоду з 2018 по 2020 роки воно не виконує першу умову ($A1 \geq P1$), що свідчить про те, що підприємство не може вчасно покрити свої найбільш термінові зобов'язання за допомогою своїх найбільш ліквідних активів. З 2021 по 2022 роки не виконується також і друга умова ($A2 \geq P2$), що свідчить про проблеми в покритті короткострокових зобов'язань.

Платоспроможність підприємства падає на 28,4%, що є тривожним сигналом і свідчить про те, що підприємство може мати складнощі зі сплатою своїх зобов'язань. Також важливим є той факт, що оборотні активи обертаються повільно (спад на 44,89%), що свідчить про неефективне використання оборотних коштів. З вище сказаного аналіз ділової активності наведений в Додатку Л показує тенденцію зниження майже всіх показників на 36%-56% , особливо це стосується ефективності використання капіталу (зниження на 46,75%), оборотності активів (зниження на 55,98%) та обертання кредиторської заборгованості (зниження на 54,81%), а також збільшення тривалості обороту. Це свідчить про проблеми управління запасами, реалізацією продукції та фінансовими ресурсами організації. Для отримання загального уявлення про фінансовий стан підприємства ми провели комплексну оцінку його фінансового стану (Додаток М) та відобразили графічно на рис. 2.6.

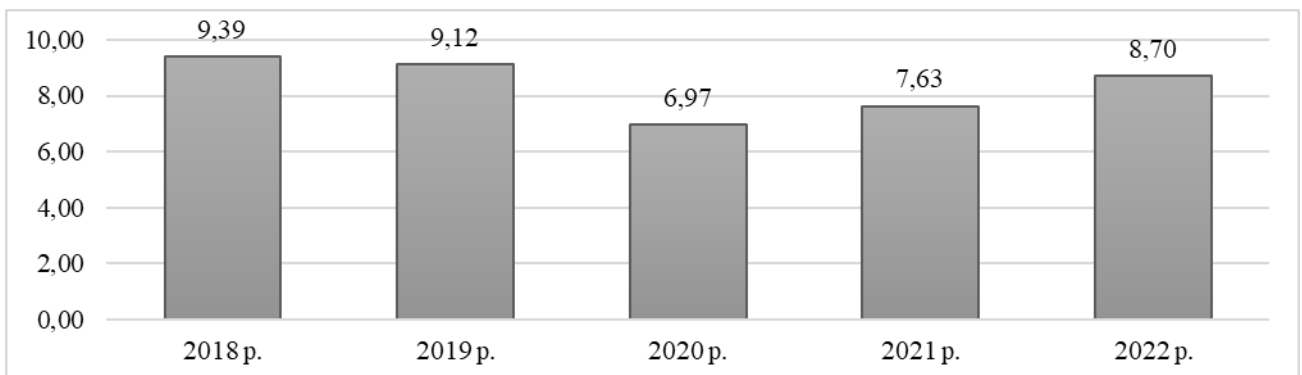

Рис.2.6. Інтегрований показник фінансового стану АВ ТОВ «Агроцентр К»

Як видно з рис. 2.6. рейтингова оцінка показала погіршення показників ділової активності та рентабельності продажів у 2020 році, це пов'язано зі збитком отриманим у цьому році. Це вплинуло на інтегрований показник, що складає 6,97 та рейтинг фінансового стану (категорія Б – добрий фінансовий стан). Але з 2021 року показники ділової активності та рентабельності почали збільшуватися, і рентабельність продажів вирівнялася у 2022 році до відмінного стану. Разом з тим підприємство стало залежати від залучених коштів і коефіцієнт швидкої ліквідності впав, але на інтегрований показник і рейтингову оцінку він не вплинув, з 2021 року спостерігається збільшення рейтингу фінансового стану до категорії А — відмінно, що свідчить про покращення його фінансової стійкості та ефективності.

2.2. Коротка характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики

Організація бухгалтерської служби вимагає чіткого визначення прав та обов'язків всіх співробітників, включаючи головного бухгалтера, а також належну структуру облікової служби на підприємстві, враховуючи її місце в системі управління та співпрацю з іншими підрозділами. На підприємстві бухгалтерський облік розпочинається з моменту його реєстрації. Важливо, щоб бухгалтерська служба була належно організована, оскільки якість інформації, яку вона збирає, накопичує, обробляє та аналізує, визначає виконання як поточних, так і стратегічних завдань у контексті планування, контролю та ухвалення управлінських рішень. Успішне ведення обліку на підприємстві залежить від правильного вибору форми обліку та організації роботи бухгалтерської служби. Організація бухгалтерського обліку покладається на власника підприємства або його уповноважену особу.

Управління бухгалтерською службою у АВ ТОВ «Агроцентр К» здійснюється директором підприємства – Карпенко В.М. і передбачає визначення компетенцій головного бухгалтера, його підлеглих працівників з обліку, а також встановлення структури бухгалтерської служби та її місця в загальній системі управління. Окрім того, важливо визначити засади взаємодії бухгалтерської служби із іншими структурними підрозділами кооперативу.

Відповідальність за організацію фінансового обліку належить головному бухгалтеру Бєбко В.В. Вона забезпечує дотримання єдиної методології бухгалтерського обліку, складає та вчасно подає фінансову звітність. Головний бухгалтер також відповідає за контроль за реєстрацією всіх господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку та бере участь у підготовці документів, пов'язаних із втратою або пошкодженням цінностей.

На підприємстві використовується централізована форма організації облікового апарату. Це означає, що інформація про господарські операції формується в первинних документах на виробничих підрозділах. Після того, як ці документи надходять до бухгалтерії, бухгалтери центрального підрозділу відповідають за їхню перевірку і відображення в зведених і синтетичних регістрах.

Для організації роботи в межах бухгалтерії, головний бухгалтер розробив Положення «Про роботу бухгалтерської служби», яке було затверджено керівником підприємства. Також були розроблені посадові інструкції для працівників бухгалтерії та графік документообігу. Ці кроки спрямовані на забезпечення організованості та ефективності бухгалтерської роботи в межах підприємства.

В Положенні «Про роботу бухгалтерської служби» відображено основні принципи та вимоги щодо функціонування бухгалтерської служби на підприємстві.

На підставі Положення, головний бухгалтер розробляє і затверджує

посадові інструкції для кожного члена бухгалтерського колективу. Ці інструкції включають в себе завдання, повноваження, обов'язки, права, відповідальність та кваліфікаційні вимоги для кожної посади відповідно до функцій, які виконує працівник. Під час розробки цих інструкцій обов'язково беруться до уваги нормативні акти, умови трудового договору та внутрішні правила підприємства.

Організація роботи в бухгалтерії базується на лінійній структурі, що означає, що кожен член бухгалтерського колективу відповідає за конкретний аспект роботи і підпорядковується головному бухгалтеру. На рисунку 2.7. наведено структуру облікового підрозділу АВ ТОВ «Агроцентр К».

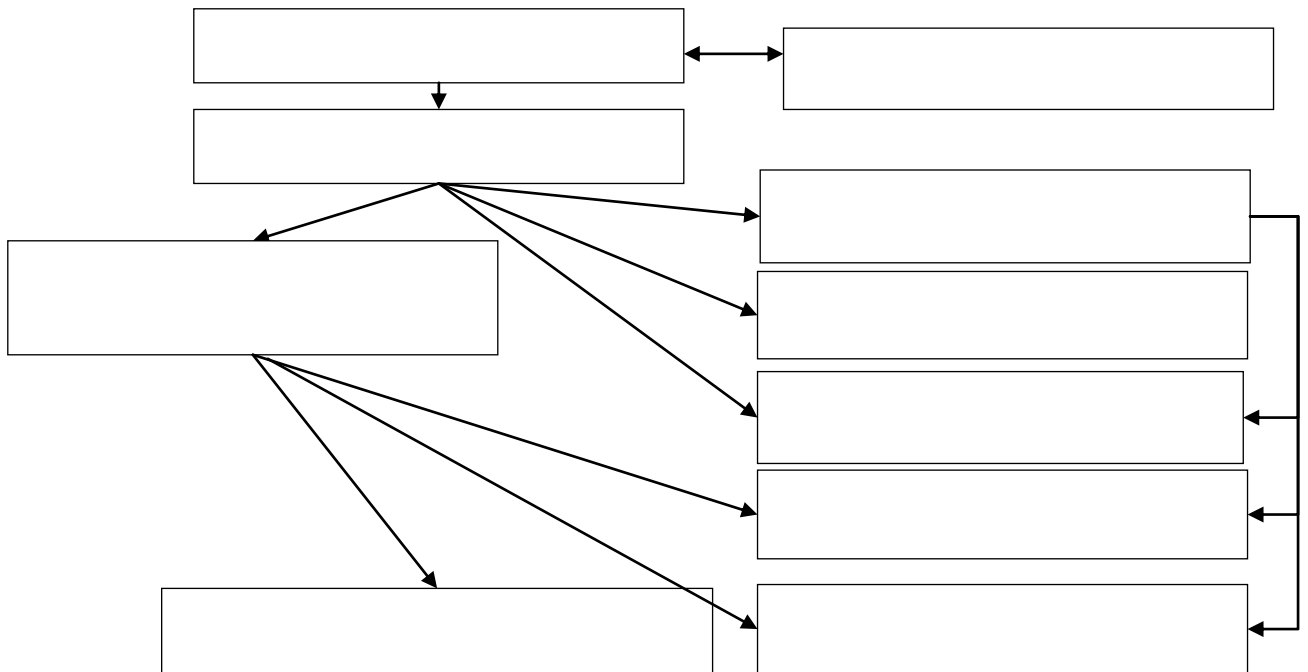

Рис. 2.7. Структура бухгалтерської служби АВ ТОВ «Агроцентр К»

Головний бухгалтер компанії несе відповідальність за бухгалтерську діяльність підприємства. В його обов'язки входить ведення звітності щодо витрат і доходів, впровадження принципів бухгалтерського обліку, відповідно до вимог чинного законодавства, політики контролю тощо.

Підприємство має дві ферми розташовані в Криничках та П'ятихатках, де є власні бухгалтерії які ведуть облік по тій чи іншій фермі, передаючи всі дані в

центральну бухгалтерію.

Обов'язки бухгалтера з обліку розрахунків та зобов'язань включають: ведення обліку розрахунків з працівниками щодо заробітної плати; розрахунки та ведення документації щодо оплати податків; облік фінансових та господарських операцій, включаючи внесення і виведення коштів; розрахунки з контрагентами, постачальниками та підрядниками.

Бухгалтер, який відповідає за облік товарно-матеріальних цінностей, забезпечує облік цих цінностей від моменту їх придбання до переміщення та вибуття.

Бухгалтер, який відповідає за облік основних засобів, веде облік цих активів з моменту їх придбання до списання або вибуття. Він також відповідає за нарахування амортизації необоротних активів та проведення розрахунків із постачальниками і підрядниками, пов'язаних з основними засобами.

АВ ТОВ «Агроцентр К» також має затверджений Наказу «Про облікову політику» в якому міститься основні положення щодо ведення обліку та звітності на підприємстві, включаючи вимоги та стандарти, які повинні дотримуватися при здійсненні бухгалтерської діяльності.

Для забезпечення ефективного ведення бухгалтерського, податкового і управлінського обліку на підприємстві була впроваджена автоматизована система. У цю систему входить використання програмного забезпечення 1С: Підприємство 8.3, BAS для забезпечення бухгалтерського обліку. Також була встановлена програма М.Е.Дос для реєстрації податкових накладних, складання звітності і подання звітності фіскальній службі України та Державному комітету статистики. Використання програми «Клієнт-Банк» допомагає в управлінні грошовими коштами підприємства та здійсненні контролю над ними. Крім того, М.Е.Дос також використовується для ефективного обміну документами з контрагентами. Затвердженого наказу про документообіг підприємство немає.

Отже, на підприємстві в АВ ТОВ «Агроцентр К» головний бухгалтер відповідає за організацію фінансового обліку та звітності, а також контроль за реєстрацією господарських операцій. Централізована форма облікового апарату передбачає, що інформація збирається на виробничих підрозділах та обробляється в бухгалтерії центрального підрозділу. Положення «Про роботу бухгалтерської служби» та посадові інструкції для працівників бухгалтерії гарантують організованість та ефективність бухгалтерської роботи. Графік документообігу визначає порядок обробки первинних документів та їх зберігання в архіві. Підприємства має автоматизовану систему, яка включає в себе програмне забезпечення для бухгалтерського обліку, реєстрації податкових накладних та обміну документами з контрагентами. Все це сприяє створенню ефективної системи економічної інформації, що дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення та підвищувати ефективність роботи підприємства.

2.3. Сучасний стан обліку виробничих запасів на підприємстві

Виробничі запаси є важливим компонентом виробництва для АВ ТОВ «Агроцентр К», який забезпечує безперервність виробництва і постачання продукції на ринок. Облік виробничих запасів підприємство веде за допомогою «1С: Підприємство 8.3».

Первинні документи з обліку виробничих запасів формують за такими категоріями:

1. документи, що стосуються приймання виробничих запасів наведені у таблиці 2.1.
2. Документи, пов'язані із внутрішніми переміщеннями та складським обліком виробничих запасів
3. документи, що регламентують вибуття (або списання) сировини та

матеріалів для виробництва або внутрішнього використання [32].

Таблиця 2.1

Документи з придбання та вибуття виробничих запасів

№	Назва форми	Призначення документу
1	Доручення	Використовується для отримання виробничих запасів від постачальника через посередника, якому довіряють.
2	Прибутковий ордер	Призначений для реєстрації надходження товарів на склад перед їхнім включенням до інформаційної бази після супровідних документів, таких як «Авансовий звіт», «Надходження товарів і послуг» тощо.
3	Товарно-транспортна накладна	Використовується для отримання виробничих запасів, які були доставлені автомобільним транспортом від постачальника.
4	Рахунок -фактура	Цей документ підтверджує попередню угоду або домовленість між сторонами.
5	Акт закупки товарно-матеріальних цінностей	Використовується при придбанні виробничих запасів співробітниками підприємства, які несуть відповідальність за ці закупівлі.
6	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів	Цей документ створюється лише в тому випадку, коли матеріали були видані не в рамках лімітно-забірної картки, оскільки ця карта враховує облік повернення матеріалів, виданих для виробництва
7	Акт про приймання матеріалів	Використовується для отримання матеріалів у таких випадках: коли існують розбіжності між фактичною кількістю та якістю товарів, що отримані, і тим, що вказано у супровідних документах; коли товари надходять без належних супровідних документів.
Вибуття виробничих запасів		
6	Накладна-вимога на відпуск	Накладні-вимоги представляють собою об'єднання розпорядчого і виправдного документів і використовуються для одноразового відпуску матеріалів, включаючи відпуск господарствам, що належать до цього ж підприємства, навіть якщо вони розташовані поза його територією.

Відділ маркетингу в АВ ТОВ «Агроцентр К» відповідає за закупівлю запасів і укладає договори з кожним постачальником. У цих договорах обов'язково вказуються інформація про назву та кількість виробничих запасів, їх ціну, термін поставки і порядок розрахунків. На основі цих договорів постачальники складають рахунки, які є документами для розрахунків і

видаються для кожної партії поставлених виробничих запасів.

У договорах також вказується інформація про постачальника, включаючи його назву, адресу та реквізити рахунку для розрахунків. Договори містять розрахунок вартості товарів, яку платник повинен сплатити, а також інформацію про назву товарів, їх кількість, ціну, загальну суму та обсяг ПДВ.

Сировина і матеріали, що надходять на підприємство, приймаються відповідно до кількості та якості. Якщо наявність поставлених матеріалів фактично відповідає угоді та супровідним документам, то їх оприбутковують за прибутковим ордером. Прибуткові ордери складаються для кожної партії поставки. У випадку, якщо виявляються розбіжності між фактичною поставкою матеріалів і тим, що вказано в супровідних документах або договорі, директором створюється спеціальна комісія. Ця комісія складає акт про приймання матеріалів.

У разі надходження матеріалів на підприємство без належних документів, що підтверджують їхню ціну, кількість, загальну вартість та якість, таку поставку називають невідфактурованою. В цьому випадку покупець, отримувач вантажу, для вирішення цієї ситуації повинен керуватися умовами договору поставки або відповідними нормами, що визначені в частині восьмій статті 268 Господарського кодексу України. Згідно з цією статтею, вантажоодержувач (покупець) має право відмовитися від прийняття невідфактурованої поставки. Однак він також може вирішити не відмовлятися від поставки. У цьому випадку він повинен скласти акт про приймання матеріалів.

Товарно-транспортна накладна використовується при перевезенні матеріальних цінностей вантажним автотранспортом. У цьому документі вказуються всі матеріальні цінності, які підлягають перевезенню на конкретному автомобілі, та подаються їхні характеристики. У випадку, коли неможливо перелічити всі матеріали, які будуть перевозитись, до товарно-транспортної накладної можуть бути додані інші документи, такі як товарна

накладна, накладна на відпуск матеріалів або сертифікат, де відображені додаткові деталі та характеристики цих матеріалів.

Аналітичний облік матеріальних цінностей на складі АВ ТОВ «Агроцентр К» проводиться відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси», і включає ведення «Книги складського обліку матеріалів». Ця система обліку застосовується для оперативного контролю за матеріальними цінностями та обліку МШП на складі.

Документування операцій пов'язаних зі складським обліком здійснюється за документами наведеними у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Первинні документи зі складського обліку

№	Назва форми	Призначення документу
2	Книга складського обліку	Цей документ використовується для систематичного відстеження переміщення матеріалів на складі з урахуванням їхнього сортування, виду та розміру. Цей інструмент використовується для оперативного відстеження руху запасів на складі або у коморі.
3	Матеріальний звіт	Підготовлюється матеріально відповідальною особою і подається до бухгалтерії; відображає рух запасів на складі протягом певного періоду.
4	Інвентаризаційний опис	Цей документ формується під час перевірки фактичних залишків товарно-матеріальних цінностей на кожному окремому складі, дільниці чи об'єкті, які перебувають під відповідальністю конкретних матеріально-відповідальних осіб.
5	Лімітно-забірна картка	Поєднує в собі розпорядчий документ, який визначає максимальну кількість товарів, що можуть бути відпущені, тобто граничний ліміт, і накопичувальний виправдний документ, який фіксує багаторазовий видачу матеріалів зі складу в межах встановленого ліміту.

Облік щодо складів АВ ТОВ «Агроцентр К» веде в програмі «1С:Підприємство 8.3» BAS за допомогою вкладки «Склад». Ця закладка має різні документи (наприклад, «Інвентаризація товарів на складі», «Оприбуткування товарів», «Переміщення товарів», «Списання товарів») та

довідники (наприклад, «Класифікатор одиниць виміру», «Номенклатура», «Склади (місця зберігання)»).

На рисунку 2.8. наведено схему обліку виробничих запасів за допомогою «1С:Підприємство 8.3», що використовує АВ ТОВ «Агроцентр К»

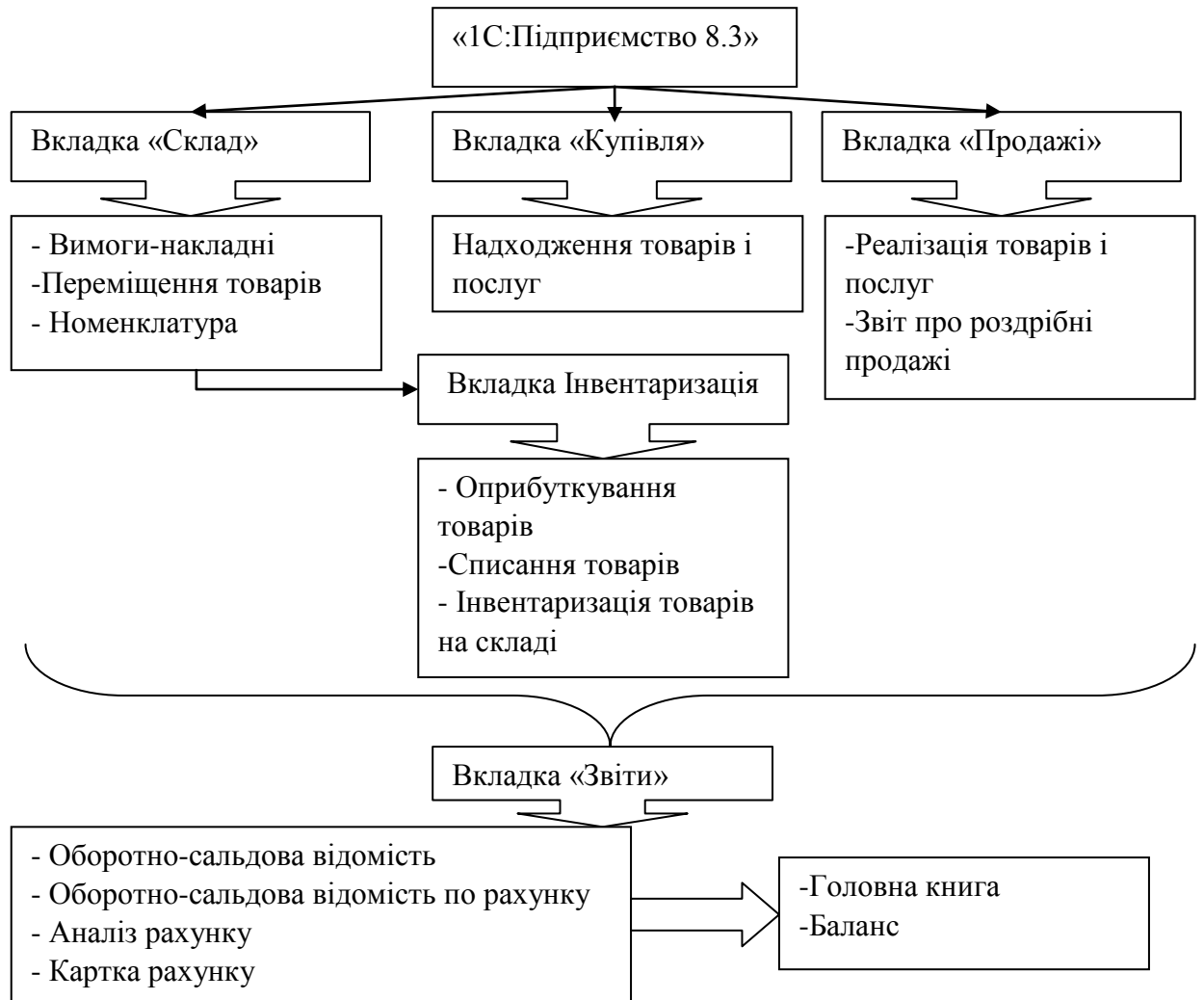

Рис.2.8. Схема обліку виробничих запасів у програмі «1С:Підприємство 8.3»

Довідник «Номенклатура» використовується для ведення списку номенклатурних позицій, які охоплюють запаси, послуги та не введені в експлуатацію необоротні активи.

Документ «Надходження товарів та послуг» використовується для обліку надходження матеріалів на підприємство, і може бути сформований у формі

«Прибуткової накладної». Документ «Переміщення товарів» використовується для реєстрації переміщення запасів з одного складу на інший або від одного матеріально відповідального працівника до іншого.

Для реєстрації факту передачі матеріалів зі складу до виробництва використовується документ «Вимога-накладна». Вартість матеріалів, переданих до виробництва, списується на витрати виробництва. Для реєстрації списання запасів програма надає документ «Списання товарів». З цим документом облікова вартість об'єктів списується на відповідні рахунки.

Звіти для обліку запасів можуть бути створені, такі як «Аналіз рахунку», «Обороти по рахунку» та «Оборотно-сальдова відомість по рахунку». У паперовому вигляді складають Матеріальний звіт матеріально-відповідальною особою на місцях зберігання запасів, після чого передається до бухгалтерії підприємства.

Рахунок 20 «Виробничі запаси» ведеться в АВ ТОВ «Агроцентр К» як синтетичний облік виробничих запасів. Цей рахунок служить для узагальнення інформації про наявність та рух різних видів запасних частин, матеріалів і сировини, будівельних матеріалів, палива, тари й тарних матеріалів на підприємстві.

Надходження запасів в господарство та їх дооцінка відображаються на цьому рахунку за дебетом, тобто як позитивна операція, під час отримання цих матеріалів. Витрати на виробництво, переробку, відпуск (передачу) на сторону, уцінку тощо фіксуються на цьому рахунку за кредитом, як зменшення вартості виробничих запасів.

В робочому плані рахунків для рахунку 20 «Виробничі запаси» передбачені різні субрахунки, які враховують специфічні особливості виробничого процесу підприємства.

Таблиця 2.3 містить типовий перелік таких субрахунків для відображення різних операцій та облікових деталей, пов'язаних з виробничими запасами на

підприємстві.

Таблиця 2.3

Характеристика субрахунків рахунка 20 «Виробничі запаси» [13]

Назва субрахунку	Призначення
201 «Сировина й матеріали»	Цей субрахунок включає в себе різні види матеріалів, які необхідні для виробництва і можуть включати в себе сировину, компоненти для виготовлення продукції, а також інші матеріали, що використовуються у виробничому та господарському процесі.
203 «Паливо»	Цей обліковий субрахунок допомагає підприємству відстежувати наявність палива та контролювати його використання для технологічних та транспортних потреб у виробничому процесі
204»Тара, тарні матеріали»	На цьому субрахунку фіксуються операції з придбання тари, споживання та використання тари, а також операції з матеріалами та деталями, необхідними для виготовлення та ремонту тари.
206 «Матеріали, передані в переробку»	На цьому субрахунку відображається обсяг матеріалів, які передані для обробки або переробки стороннім підприємством, а також їхнє включення до собівартості виробленої продукції..
207 «Запасні частини»	Цей субрахунок призначений для фіксації операцій з придбання чи виготовлення запасних частин і комплектуючих, їхнього використання в ремонтах та обслуговуванні обладнання та транспортних засобів.
208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»	На цьому субрахунку відображається кількість та вартість мінеральних добрив та отрутохімікатів, їхнє придбання та витрати на захист культур від шкідників та хвороб.
209 «Інші матеріали»	Цей субрахунок призначений для фіксації витрат та відходів, що виникають в процесі виробництва та підтримки обладнання, а також для обліку невиправних браків та матеріальних цінностей, отриманих під час ліквідації основних засобів, які не підлягають подальшому використанню виробничими підрозділами. Також цей субрахунок включає в себе облік зношених шин та інших подібних матеріалів, які можуть бути відправлені на утилізацію або переробку.

При оцінці вибуття виробничих запасів АВ ТОВ «Агроцентр К» використовує метод середньозваженої собівартості та ідентифікованої собівартості. Метод середньозваженої собівартості застосовується у випадку відпуску виробничих запасів у виробництво і при реалізації готової продукції. Ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів використовується у випадку при продажу великогабаритних товарів, що мають номер заводу

виробника.

Підприємство АВ ТОВ «Агроцентр К» використовує автоматизовану форму обліку за допомогою таких програм як «1С:Підприємство 8.3» BAS та М.Е.Дос. Використання автоматизованих систем обліку на підприємстві значно полегшує та покращує облікові процеси, збільшує точність та швидкість обліку, а також забезпечує зручний доступ до облікової інформації. Тому синтетичним регістром бухгалтерського обліку виробничих запасів є Оборотно-сальдова відомість по рахунку 20 або по кожному із субрахунків через програму «1С:Підприємство 8.3», в якій відображається рух запасів за відповідний період. Далі данні групуються та формують звітність через програму М.Е.Дос.

2.4. Шляхи вдосконалення системи обліку виробничих запасів на підприємстві

В умовах постійних змін на ринку та росту конкуренції, ефективно управління виробничими запасами стає надзвичайно важливим завданням для сільськогосподарських підприємств. Однак, змінні умови та вимоги до обліку та управління цими запасами вимагають вдосконалення і сучасних підходів.

На сьогоднішній день, однією з ключових складових ефективного управління обліком виробничих запасів є використання відповідних програмних засобів. Така програма повинна бути надійною, функціональною і відповідати поточним вимогам та стандартам.

У зв'язку з останніми змінами на міжнародному рівні та встановленням санкційних обмежень до деяких програм, багато підприємств переглядають свої підходи до управління запасами та обліку. У цьому контексті, нами запропонованою одним із методів удосконалення обліку виробничих запасів - замінити програму 1С: «Підприємство 8.3» на спеціалізовану українську платформу для сільськогосподарських підприємств AgriAnalytica в розрізі

програмного забезпечення Agri:Бухгалтерія.

Далі ми розглянемо переваги та можливості AgriAnalytica та Agri:Бухгалтерія як інструменту, який допоможе підвищити ефективність управління виробничими запасами та призведе на нашу думку, до покращення ефективності сільськогосподарського підприємства.

AgriAnalytica - це українська компанія, яка надає сільськогосподарським виробникам і фермерам інноваційні онлайн-продукти і послуги для покращення їхнього бізнесу в аграрному секторі [1]. Основні можливості і продукти, які пропонує AgriAnalytica, включають:

1. пошук оптимального фінансування: компанія надає інструменти та ресурси для сільськогосподарських виробників, які допомагають знайти найкращі фінансові умови для своїх потреб (кредити, інвестиції або інші форми фінансування).

2. Закупівля матеріально-технічних ресурсів: AgriAnalytica допомагає сільськогосподарським виробникам знаходити та придбавати необхідні матеріали та обладнання від провідних операторів ринку (насіння, добрива, обладнання для обробки землі та інші ресурси).

3. Подача заявок на державну підтримку: платформа допомагає фермерам оформляти заявки на отримання державних субсидій та інших форм державної підтримки для сільськогосподарського сектору.

4. Оптимізація бізнес-процесів: AgriAnalytica надає інструменти для оптимізації різних бізнес-процесів в аграрному секторі (управління запасами, облік фінансів, моніторинг врожаю та інші аспекти сільськогосподарського бізнесу).

5. Підвищення рівня фінансової грамотності: на платформі розміщені освітні ресурси та інструменти для підвищення рівня фінансової грамотності серед сільськогосподарських виробників.

Також AgriAnalytica надає інтегровані онлайн-продукти, такі як

Agri:Бухгалтерія і Agri:Бізнес-план, які допомагають сільськогосподарським підприємцям керувати своїми фінансами та бізнес-процесами більш ефективно.

Українська онлайн-програма «Agri:Бухгалтерія» є важливою частиною інноваційного екосистеми для малого та середнього агробізнесу, яка призначена для підприємців у сільському господарстві та може бути використана в різних галузях діяльності. Agri:Бухгалтерія дозволяє легко вести облік фінансів і не потребує від користувача особливих фінансових знань. Шляхом взаємодії з консультантами та експертами через онлайн-платформу, фермер може здійснювати облік як у спрощеному, так і в стандартному режимі, в залежності від своїх потреб.

Дана програма дає можливість вести облік як на загальній системі оподаткування, так і спрощений облік.

Для ведення бухгалтерського обліку потрібно заповнити дані про підприємство, а також занести початкові залишки. Крім того, необхідно заповнити ряд довідників та номенклатурних груп.

Наприклад, в розділі «Виробництво: Рослинництво» потрібно заповнити такі довідники: «Підрозділи», «Номенклатурні групи», «Облік за полями», «Облік сівозмін», «Статті витрат» та «Групи готової продукції».

В розділі «Тваринництво» необхідно заповнити довідники: «Ферма», «Планова собівартість», «Підгрупи тварин» та «Статті витрат».

Документи, пов'язані з обліком товарно-матеріальних цінностей, групуються в розділі «Склади». У цьому розділі користувач може здійснювати різні операції, такі як придбання, переміщення, списання та реалізація запасів та готової продукції.

Крім того, обираючи документ «Склад матеріалів/продукції», ви зможете перейти в розділ «Склад» і переглянути інформацію щодо складів, які були створені для здійснення діяльності. У розділі «Склад» також можна переглянути наявні товарно-матеріальні цінності, розглядаючи їх в розрізі складів, які

належать організації. На рисунку 2.9. відображено схему обліку в програмі Agri:Бухгалтерія.

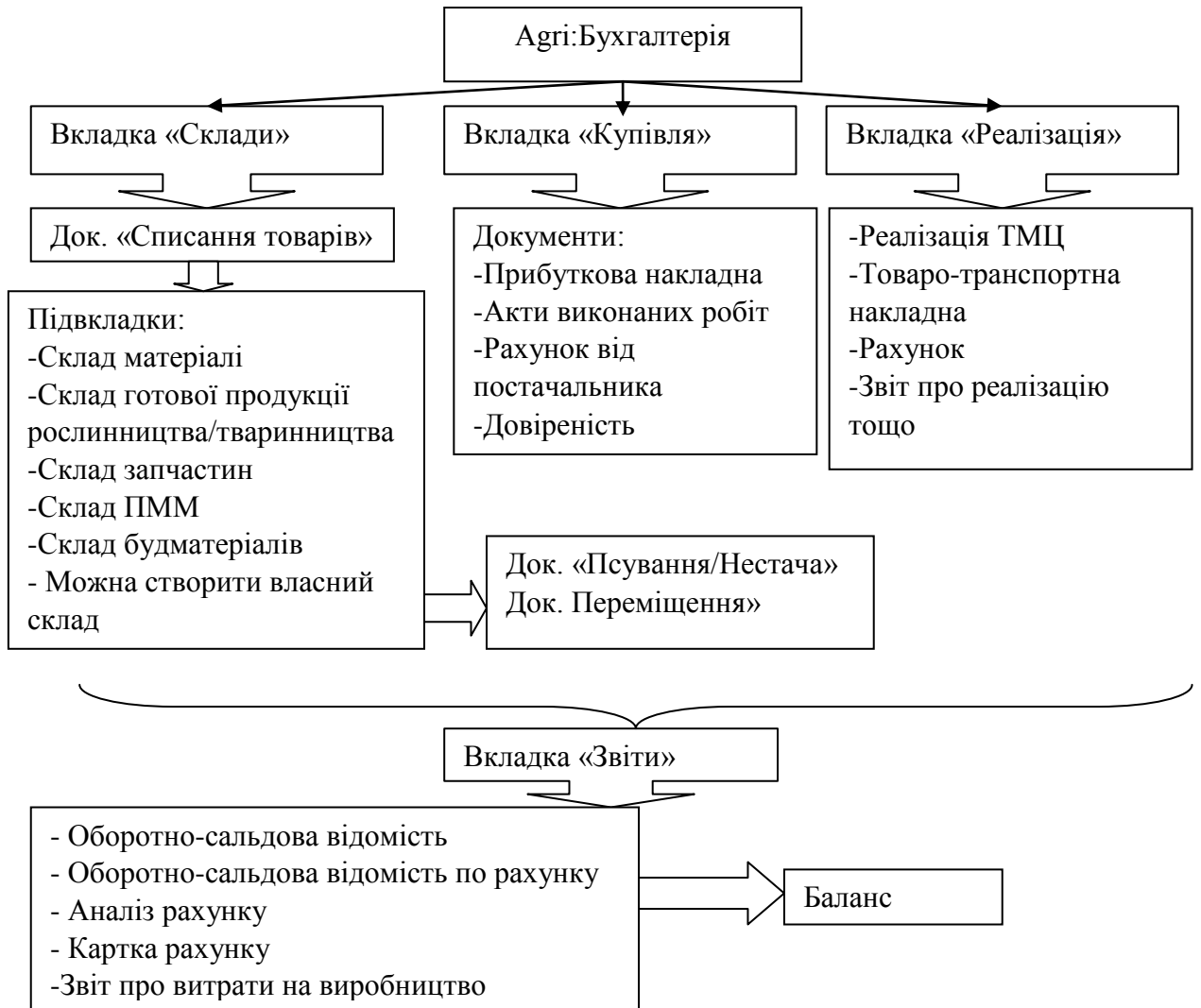

Рис.2.9. Облік виробничих запасів за допомогою Agri:Бухгалтерія

Документи, які стосуються обліку біологічних активів, знаходяться в розділі «Тваринництво». У цьому розділі користувач може проводити різноманітні операції, такі як придбання тварин, фіксувати приплід та процес вирощування тварин, виконувати переміщення між групами тварин та здійснювати їхню реалізацію.

Також в розділі «Тваринництво» можна проводити облік кормів та фіксувати виробництво тваринництва. До того ж, можливо створювати

документи, пов'язані з калькуляцією тваринництва та переоцінкою тварин на дату балансу за їхньою справедливою вартістю. Крім того програма дозволяє вести облік із зовнішньоекономічною діяльністю.

Agri:Бухгалтерія має ряд переваг, до яких можна віднести: зручний та зрозумілий інтерфейс; деталізований облік по важливим сільськогосподарським об'єктам; має можливості для експрес аналізу; можливість ведення спрощеного обліку; невелика ціна. Крім того, в програмі вбудована деталізована інструкція про експлуатації, завдяки їй будь-який користувач зможе використовувати цю програму для ведення обліку.

Заміна програми 1С: «Підприємство 8.3» на спеціалізовану українську платформу AgriAnalytica разом з програмою Agri:Бухгалтерія може допомогти АВ ТОВ «Агроцентр К» підвищити ефективність управління виробничими запасами та забезпечити відповідність поточним стандартам та вимогам.

Застосування таких інструментів сприяє підвищенню ефективності управління виробничими запасами та допоможе АВ ТОВ «Агроцентр К» у досягненні кращих результатів. Перехід сільськогосподарських підприємств на сучасні програмні засоби, такі як Agri:Бухгалтерія, стане кроком у напрямку оптимізації та підвищення ефективності в аграрному секторі

У сучасних умовах динамічного розвитку сільського господарства, ефективне управління запасними частинами та обладнанням є ключовим фактором для забезпечення безперебійності виробничих процесів та максимізації продуктивності. В цьому контексті, важливо не лише детально вести облік запасів, але й створювати систему аналітичного обліку, що дозволяє розширити розгляд запасних частин та обладнання на сільськогосподарському підприємстві.

Одним із шляхів вдосконалення системи обліку виробничих запасів є відкриття аналітичних рахунків для ретельнішого вивчення окремих груп запасних частин. У цьому контексті, нами запропоновано відкриття аналітичних

рахунків для субрахунку 207 «Запасні частини» на з розподілом за механічним, електричним та ремонтним обладнанням. Далі представлені аналітичні рахунки для підрахунку різних видів запасних частин у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Характеристика аналітичних субрахунків рахунка 207 «Запасні частини»

Назва субрахунку	Призначення
207.1 Група механічних запчастин	207.1.1 Двигуни: в цьому аналітичному рахунку можна відстежувати запасні частини для різних видів двигунів, включаючи поршневі, дизельні, бензинові тощо. 207.1.2 Трансмисії та коробки передач: запасні частини для трансмісій, редукторів та коробок передач. 207.1.3 Гідравлічні системи: включає запасні деталі для гідравлічних систем, таких як насоси, циліндри, трубопроводи та фільтри.
207.2 Група електричних запчастин	207.2.1 Акумулятори та системи живлення: запасні частини для акумуляторів, генераторів, стартерів та інших елементів систем живлення. 207.2.2 Системи освітлення: враховує запасні деталі для фар, ліхтарів та інших систем освітлення. 207.2.3 Електричні мотори: облік запасних частин для електродвигунів різного типу.
207.3 Група обладнання для ремонту:	207.3.1 Інструменти: включає запасні частини для інструментів, таких як ключі, свердла, різці тощо. 207.3.2 Обладнання для вимірювань: облік запасних деталей для вимірювального обладнання, такого як вимірювальні прилади, ваги, вимірювальні лінійки тощо.

Цей розширений аналітичний облік дозволяє сільськогосподарському підприємству більш ефективно контролювати запаси, аналізувати витрати та проводити стратегічне управління обслуговуванням обладнання. Крім того, він створює можливість точніше планувати ремонтні роботи та заміни запасних частин, що призводить до зменшення простою обладнання та оптимізації вартості утримання техніки на підприємстві.

Висновки до другого розділу

1. З аналізу фінансової звітності ТОВ «Агроцентр К» випливає, що

підприємство спеціалізується на вирощуванні зернових, олійних культур, свинарстві та вівчарстві. Хоча спостерігається зростання активів, залежність від зовнішніх джерел фінансування може вплинути на ліквідність та платоспроможність. Стан основних засобів погіршився, що може вплинути на прибутковість. Рекомендується розглянути інвестиції у їхнє оновлення. Аналіз фінансових результатів показав зниження чистого доходу, але покращення у 2021 році може бути наслідком стратегічних рішень. Інтегрований показник фінансового стану АВ ТОВ «Агроцентр К» мав зниження у 2020 році в результаті збиткового року, але з 2021 року спостерігається зріст з кожним роком.

2. Бухгалтерська служба ТОВ «Агроцентр К» відрізняється чітким розподілом обов'язків та високою спеціалізацією між працівниками. Здійснюється централізований облік, використовуючи сучасне програмне забезпечення. Забезпечується ефективність обліку та фінансова інформація для управлінських рішень.

3. Облік виробничих запасів на ТОВ «Агроцентр К» проводиться за допомогою програмного забезпечення «1С: Підприємство 8.3» , BAS та М.Е.Дос.

Застосовуються різні методи оцінки, а контроль за запасами здійснюється систематично. Система обліку є добре структурованою та ефективною, сприяючи надійному управлінню виробничими процесами. Систематичний контроль за запасами здійснюється за допомогою книги складського обліку матеріалів, а первинні документи складського обліку включають книгу складського обліку, матеріальний звіт та інвентаризаційний опис. Для ефективного управління запасами використовуються різні субрахунки рахунку 20 «Виробничі запаси», які відображають різні види матеріалів та їхнє використання виробничим процесом.

Оцінка вибуття виробничих запасів проводиться за методами

середньозваженої собівартості та ідентифікованої собівартості.

4. Акцентується увага на тому, що в сучасних умовах ключовою складовою ефективного управління виробничими запасами є використання відповідних програмних засобів. Виокремлюється пропозиція покращити облік виробничих запасів через заміну програми 1С: «Підприємство 8.3» на спеціалізовану українську платформу AgriAnalytica та Agri:Бухгалтерія. Обґрунтовується вибір цих інструментів у контексті їхніх можливостей та переваг, а також адаптації до змін у світовому бізнес-середовищі. Наводяться ключові можливості AgriAnalytica, включаючи пошук фінансування, закупівлю ресурсів, подачу заявок на державну підтримку, оптимізацію бізнес-процесів та підвищення рівня фінансової грамотності. Визначається, що AgriAnalytica і Agri:Бухгалтерія можуть позитивно вплинути на управління виробничими запасами та підвищити ефективність сільськогосподарського підприємства.

Крім того, запропоновано розширення системи аналітичного обліку, зокрема відкриття аналітичних рахунків до субрахунку 207 «Запасні частини», що надає сільськогосподарському підприємству можливість ефективного контролю, аналізу та стратегічного управління обслуговуванням обладнання.

РОЗДІЛ 3. СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Методика проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на підприємстві

Внутрішній аудит виробничих запасів відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного управління ресурсами підприємства та оптимізації виробничих процесів. Існують дві категорії методів для оцінки виробничих запасів під час внутрішнього аудиту: методи фактичної перевірки і методи документальної перевірки. Детальна перевірка коректності обліку надходження, збереження та використання виробничих запасів, а також їхнє документальне оформлення та своєчасне відображення у фінансовій звітності, допомагає вчасно виявляти потенційні загрози фінансовій безпеці підприємства.

Мета проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на аграрному підприємстві полягає в перевірці законності, достовірності та обґрунтованості виконання операцій з виробничими запасами на даному підприємстві, а також в правильності їхнього відображення в обліку та звітності.

Внутрішній аудит виробничих запасів використовує дві основні категорії методів: методи фактичної перевірки та методи документальної перевірки.

До основних методів фактичної перевірки відносяться наступні: огляд та обстеження – це візуальна перевірка стану виробничих запасів та їхніх умов зберігання; інвентаризація - фізичний підрахунок наявних запасів для порівняння з обліковими записами; контрольний запуск сировини і матеріалів у виробництво: сюди відноситься перевірка відповідності використовуваних сировини та матеріалів встановленим стандартам і вимогам; лабораторний аналіз якості матеріалів, сировини і готової продукції для визначення якісних характеристик запасів та продукції; експертна оцінка для оцінки стану та якості

виробничих запасів; опитування від відповідальних осіб про управління запасами; оцінка фактичних обсягів виробничих процесів та порівняння їх із запланованими обсягами.

Вимога до ведення бухгалтерського обліку передбачає необхідність відображення реальних та точних показників. У практиці можуть виникати відмінності між обліковими показниками та фактичним станом виробничих запасів у кооперативі. Ці розбіжності можуть виникати через природні втрати, помилки у документації, невірне відображення в обліку, а також через неточності ваговимірювальних приладів і інші фактори. Одним із методів внутрішнього аудиту, що застосовується на АВ ТОВ «Агроцентр К» є інвентаризація, яка дає можливість виявити вказані розбіжності.

Згідно з пунктом 5 розділу I Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Мінфіну від 02.09.2014 № 879, головними завданнями інвентаризації запасів є: «виявлення їх фактичної наявності; встановлення лишку або нестачі запасів шляхом зіставлення фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку; виявлення запасів, що втратили частково свою первісну якість, а також запасів, що не використовуються; виявлення активів, що не відповідають критеріям визнання» [33].

Інвентаризація АВ ТО «Агроцентр К» проводиться щорічно. Остання інвентаризація відбулася 1 жовтня 2023. Перед початком інвентаризації керівником підприємства видався Наказ «Про проведення щорічної інвентаризації», де призначалась постійно діюча інвентаризаційна комісія у складі головного бухгалтера Бебко В.В., директора підприємства Карпенка В.М., бухгалтера Аленіна Т.І. та технічного директора Бондар О.П.

Проведення інвентаризації запасів відбулося в Центральному складі-офісі. Перед початком технічний директор (МВО) написав розписку, про те що всі видаткові та прибуткові документи він здав у бухгалтерію, а матеріальні цінності що прибули – оприбутковані, що вибули – списані.

Під час інвентаризації матеріальні запаси реєструються у інвентаризаційних описах за їх рахунком, найменуванням, вказівкою номенклатурного номера, виду, групи, сорту, одиниці виміру, ціни, суми та кількості (рахунок, вага або міра), які були фактично визначені на дату проведення інвентаризації, а також за даними бухгалтерського обліку.

Інвентаризаційна комісія, у присутності матеріально відповідальних осіб, проводить перевірку фактичної наявності запасів шляхом їх перерахунку, взважування чи вимірювання.

Серед найменувань, до яких проводилася інвентаризації були такі: емаль ПФ-115, металопластикові вироби, ґрунтовка, балон кисневий, пісок, щєбінь, редуктор БКО-50, блок живлення тощо загальною кількістю 1 619 та сумою на 30 567,48 грн. За результатами інвентаризації розбіжностей знайдено не було, інвентаризація оформлена інвентаризаційним описом.

Для запасів у транзиті, що не були сплачені у визначений термін покупцями, складається окремий інвентаризаційний опис, де проводиться перевірка обґрунтованості сум, зазначених у бухгалтерському обліку. Ці суми можуть бути визнані вірогідними, якщо вони підтверджені належно оформленими документами, такими як рахунки від постачальників, копії платіжних вимог (рахунків-фактур), пред'явлені покупцям та переоформлені на дату інвентаризації або приблизно до неї. Непридатні або пошкоджені запаси реєструють інформацію про: найменування відповідних запасів, їх кількість, причини, ступінь і характер пошкодження, а також пропозиції щодо їх знецінення, списання або можливості використання цих предметів у господарських цілях.

Щодо тари, вона також включається до інвентаризаційного опису за видами, цільовим призначенням і якісним складом (нова, уживана, потребує ремонту). Тара, яка стала непридатною, фіксується актом на списання, в якому зазначаються причини пошкодження.

Під час проведення інвентаризації незавершеного виробництва у відповідних інвентаризаційних описах вказуються найменування ділянки, її стадія та ступінь готовності, а також кількість або обсяг виконаних робіт.

У випадку малоцінних та швидкозношуваних предметів, які видаються працівникам для індивідуального користування, можливе складання групових інвентаризаційних описів. У цих описах вказують відомості про предмети, які належать до однієї групи, разом із зазначенням відповідальних за ці предмети осіб.

На заключному етапі інвентаризації інвентаризаційні описи разом з висновками робочої комісії передаються до бухгалтерії для визначення остаточних результатів. В свою чергу, бухгалтерія складає звіт, в якому послідовно проводяться такі розрахункові процедури: взаємне вирівнювання залишків і недостач під час пересортування, розрахунок природної нестачі та встановлення остаточних підсумків інвентаризації. Типові господарські операції з відображення інвентаризації наведені у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Відображення інвентаризації на рахунках бухгалтерського обліку

Дебет	Кредит	Господарські операції
20, 22, 26, 27, 28	63	Відображено вартість не оприбуткованих ТМЦ
641/ПДВ	63	Підприємство може включити суму «вхідного» ПДВ до податкового кредиту, якщо існує податкова накладна, зареєстрована в Єдиному реєстрі платників податків та з урахуванням строків давності
20, 22, 26, 27, 28	44	Оприбутковано ТМЦ, що помилково списані в попередньому звітному році
23, 90, 91-94	20, 22, 26, 27, 28	Оприбутковано ТМЦ, що помилково списані в поточному звітному році (методом «червоне сторно»)
20, 22, 26-28	719	Оприбутковано лишки за чистою вартістю реалізації
947	20, 22, 28	Списано нестачу виробничих запасів
20, 22, 28 (зайві ТМЦ)	20, 22, 28 (ТМЦ, що не вистачає)	Здійснюємо залік пересортиці
20, 22, 28 (зайві ТМЦ)	719	Відображаємо дохід від пересортиці (додатну сумову різницю)

947	20, 22, 28 (ТМЦ, яких не вистачає)	Відображаємо суму втрат від пересортиці (від'ємна сума різниця)
-----	------------------------------------	---

Після завершення інвентаризації результати проходять затвердження керівником та відображаються в бухгалтерському обліку підприємства. У річному звіті подаються пояснювальні записки з результатами інвентаризацій, включаючи відомості про виробничі запаси, де виявлено розходження з бухгалтерськими даними. Всі розходження фіксуються в порівняльній відомості, і матеріально відповідальні особи повинні представити письмові пояснення щодо причин виникнення розходжень. Інвентаризаційна комісія формулює свої висновки та пропозиції з урегулювання інвентаризаційних різниць у протоколі, який подається на затвердження керівнику підприємства.

3.2. Аналіз ефективності використання виробничих запасів

В сучасному динамічному світі, де конкуренція стає все більшою, ефективне управління виробничими ресурсами є ключовим фактором успіху для підприємств. Одним з найважливіших аспектів цього управління є оптимізація використання виробничих запасів. Виробничі запаси включають в себе різноманітні матеріали, напівфабрикати та готову продукцію, і їх правильне управління може значно вплинути на фінансовий стан підприємства.

До матеріально-виробничих запасів належать такі активи: сировина і матеріали; незавершене виробництво; готова продукція; товари; поточні біологічні активи, паливо, тара, будівельні матеріали, запасні частини, продукція сільськогосподарського призначення та МШП, їх структура наведена в таблиці 3.2.

Згідно аналізу структури виробничих запасів, наведений у таблиці 3.2, значну частку в загальній структурі виробничих запасів становила в 2018 році незавершене виробництво, але у 2022 готова продукція 65,84% (рис.3.2). Це може бути пов'язано з оптимізацією виробничих процесів та високим попитом

на продукцію.

Таблиця 3.2

Динаміка структури виробничих запасів АВ ТОВ «Агроцентр К»

Найменування	2018	%	2019	%	2020	%	2021	%	2022	%	Відхилення 2022 у % до 2018
Сировина і матеріали	2102	1,27	1978	1,16	2285	1,34	2313	1,03	2448	0,83	116,46
Паливо	1583	0,96	1279	0,75	1268	0,74	1260	0,56	1304	0,44	82,38
Гара	165	0,10	209	0,12	230	0,13	199	0,09	250	0,08	151,52
Будівельні матеріали	1242	0,75	279	0,16	268	0,16	289	0,13	305	0,10	24,56
Запасні частини	2271	1,37	3041	1,79	2591	1,52	2806	1,25	2502	0,84	110,17
Продукція с-г призн.	43293	26,13	28674	16,89	28557	16,74	54114	24,03	37603	12,68	86,86
Незавершене виробництво	47861	28,89	47194	27,79	55480	32,52	62559	27,77	2691	0,91	5,62
Готова продукція	41708	25,17	57437	33,83	53894	31,60	63048	27,99	195193	65,84	468,00
Товари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2530	1,12	0,00	0,00	-
ПБА	24551	14,82	28869	17,00	25064	14,69	35018	15,55	52986	17,87	215,82
МШП	897	0,54	834	0,49	940	0,55	1102	0,49	1205,	0,41	134,34
Разом	165673	100	169794	100	170577	100	225238	100	296487	100	178,96

Вартість сировини і матеріалів зросла від 1,27% у 2018 році до 0,83% у 2022 році. Це може вказувати на ефективнішу управлінську стратегію або зменшення вартості вхідних матеріалів. Загальні витрати на паливо суттєво зменшилася з 0,96% у 2018 році до 0,44% у 2022 році, що свідчить про перехід до більш енергоефективних технологій або раціоналізацію витрат.

У 2022 році найбільше збільшилось поточних біологічних активів на 216% та готової продукції на 468%. Суттєве зменшення спостерігається у незавершеному виробництві та будівельних матеріалах. Вартість продукції сільськогосподарського призначення впала з 26,13% у 2018 році до 12,68% у 2022 році. На такі зміни вплинув неврожай соняшника у 2020 році, коливання цін та кризова економічна ситуація в країні.

Вартість поточних біологічних активів зросла, внаслідок розвиток

аграрного сектору або збільшення обсягів сільськогосподарського виробництва.

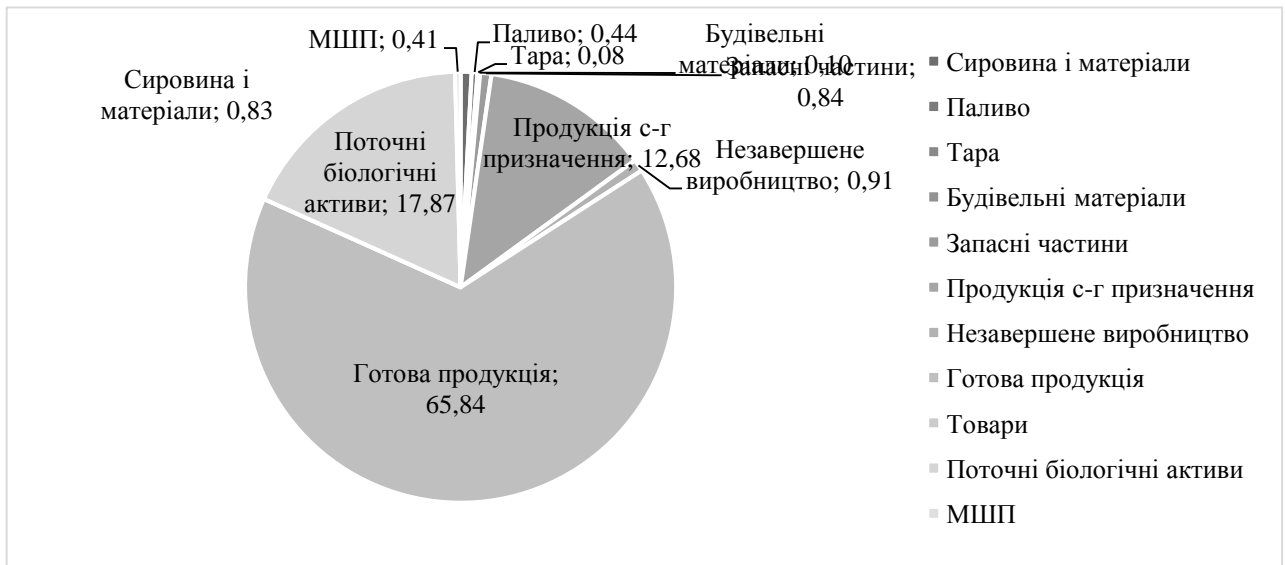

Рис. 3.2. Структура виробничих запасів АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2022 р.

У цілому, можна виокремити тенденції до раціоналізації витрат, розширення виробництва готової продукції та зменшення незавершених виробничих процесів. Оборотноість виробничих запасів є важливою для підприємства, тому необхідно вести боротьбу за збільшення швидкості обертання оборотних активів одночасно на всіх етапах їхнього циклу, скорочуючи як час виробництва, так і час обігу. Збільшення швидкості обертання активів на етапі виробництва, в основному, досягається за рахунок скорочення тривалості виробничого циклу.

Для аналізу оборотності виробничих запасів розрахуємо відносні та узагальнюючі показники ефективності виробничих запасів. Розрахунок представлений у Додатку Н. Як видно з розрахунку коефіцієнт завантаження збільшився на 0,53 коп., що свідчить про перевитрати запасів. Тривалість оборотності виробничих запасів мав також збільшення, що неефективно впливає на управління виробничими запасами.

Загальні характеристики використання виробничих запасів підприємства включають наступні аспекти:

1. Рентабельність матеріальних витрат. Цей показник є важливим для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів і визначається як відношення прибутку від основної діяльності до загальної суми матеріальних витрат.

2. Виходи продукції за витрачені матеріальні ресурси. Ця характеристика визначає, наскільки ефективно використовуються матеріальні ресурси, обчислюючи вартість виробленої продукції відносно суми матеріальних витрат.

3. Матеріалоємність продукції. Цей показник вказує на рівень матеріальних витрат на кожну одиницю товарної продукції і розраховується як відношення сумарних матеріальних витрат до вартості виробленої продукції (без врахування амортизації).

4. Доля матеріальних витрат у собівартості продукції. Цей показник визначається як відношення суми матеріальних витрат до загальної собівартості виробленої продукції. Зміни цього показника відображають динаміку матеріалоємності продукції.

Аналізуючи узагальнюючи дані, частки матеріальних витрат у собівартості виробленої продукції є суттєво значною. Це свідчить про важливий вплив матеріальних ресурсів на загальні витрати підприємства.

Такий високий відсоток матеріальних витрат підкреслює необхідність інтенсивного розвитку підприємства, спрямованого на оптимізацію витрат матеріалів та їх більш раціональне використання. Моделювання взаємозв'язків між обсягами виробництва та показниками матеріаломісткості, матеріаловіддачі та іншими факторами може допомогти визначити оптимальні стратегії для зменшення витрат і підвищення ефективності виробництва.

3.3. Напрями удосконалення внутрішнього аудиту виробничих запасів на підприємстві

Впровадження ефективного внутрішнього аудиту виробничих запасів є невід'ємною частиною стратегії вдосконалення управління підприємством. В умовах сучасного бізнесу, де конкуренція надто висока, а умови ринку непередбачувані, виробничі запаси стають ключовим елементом успішного функціонування підприємства. Відправною точкою досягнення високого рівня продуктивності та ефективності управління запасами є вдосконалення внутрішнього аудиту.

У цьому контексті внутрішній аудит виробничих запасів визначається як ключовий інструмент для виявлення слабких місць у системі управління запасами та впровадження ефективних заходів для їх вдосконалення. Вірно налаштований внутрішній аудит може сприяти підвищенню продуктивності, зниженню витрат та підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

В АВ ТОВ «Агроцентр К» одним із методів внутрішнього аудиту є проведення щорічної інвентаризації, але практика більш глибокого аудиту не використовується. Внутрішній аудит виробничих запасів є важливим інструментом для підвищення ефективності управління господарською діяльністю підприємства.

З метою удосконалення цього процесу, ми запропонуємо ввести в штат спеціалізовану посаду внутрішнього аудитора, який буде відповідальний за розробку та впровадження ефективних методичних прийомів групування та систематизації результатів внутрішнього аудиту.

Вартість введення посади внутрішнього аудитора у сільському господарстві може значно варіюватися в залежності від різних факторів, таких як розмір підприємства, регіональні особливості, рівень досвіду та кваліфікації кандидата, а також обсяги робіт, які необхідно виконати. Однак можна зробити приблизні розрахунки, використовуючи середні ціни на оплату праці та інші витрати (табл.3.3).

Внутрішній аудитор буде займатися не лише виявленням недоліків у господарській діяльності, а й активною участю в ухваленні адміністративних рішень для їх усунення. Він буде мати за завдання розробляти внутрішні організаційні документи, консультувати працівників господарства з питань законодавства та виконання господарсько-фінансових процесів.

Таблиця 3.3

Розрахунок затрат на введення посади внутрішнього аудитора

Витрати	Сума на місяць, грн
1	2
Заробітна плата	18 000,0
ЄСВ	3 960,0
Технічне обладнання:	
-ноутбук	25 000,0
-настільна лампа	800,0
-ліцензійне програмне забезпечення	3 000,0
Офісне обладнання (стіл, стілець)	7650,0
Канцелярські товари (ручки, папір, блокнот для записів тощо)	2000,0
Разом за місяць	60410,0
Разом за рік (за виключенням техніки, строк корисного використання більше 1 року)	323 520,0

Додатково, внутрішній аудитор буде виступати консультантом з регулювання проблем господарської діяльності та розробки фінансових стратегій. Його функціональні обов'язки також включатимуть участь у підвищенні кваліфікації персоналу, організації фінансового обліку та забезпечення надійності управління фінансовим обліком.

Орієнтований на принципах незалежності внутрішній аудитор буде спрямовувати свою роботу на досягнення стратегічних цілей підприємства, враховуючи основні предмети внутрішнього аудиту, такі як управління фінансового обліку, достовірність фінансової звітності, управління податковим облік та інші важливі аспекти господарської діяльності.

Пропонований підхід сприятиме зміцненню внутрішнього контролю та підвищенню ділової ефективності, забезпечуючи підприємству стійкий

фундамент для подальшого розвитку.

Проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на підприємстві передбачає два ключові етапи, які спрямовані на оцінку засобів контролю та фактичний контроль достовірності відображення інформації про рух і стан запасів.

Перед проведенням внутрішнього аудиту запасів, ми пропонуємо ввести робочий документ програми аудиту, з процедурами які буде виконувати внутрішній аудитор Додаток К.

На першому етапі, аудитори здійснюють оцінку засобів контролю виробничих запасів. Ознайомлення з системами бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю проходить на основі усного опитування, перегляду необхідних документів, обробки і оцінки відомостей про господарську діяльності суб'єкта господарювання.

На другому етапі аудитори фокусуються на фактичному контролі достовірності відображення інформації про рух і стан виробничих запасів. Це включає перевірку оцінки запасів, перевірку правильності відображення первісної вартості при оприбуткуванні та перевірку обґрунтованості оцінки собівартості. Аудиторам необхідно уважно досліджувати різні види запасів, зокрема ті, які придбані за плату, оцінюючи їх за фактичною собівартістю. Також, важливим елементом контролю є перевірка обґрунтованості оцінки собівартості запасів, враховуючи матеріально-виробничі витрати та відповідність обліковій політиці підприємства. Помилки, такі як не включення витрат до собівартості чи невідповідність способів списання, можуть бути виявлені та скориговані в процесі аудиту. Для більш точного контролю за виробничими запасами ми пропонуємо проводити тестування організації інвентаризації, приклад наведено у додатку Л.

Ці два етапи аудиту дозволяють не лише виявити потенційні недоліки у системі управління виробничими запасами, але й розробити рекомендації для їх

усунення, сприяючи ефективнішому управлінню ресурсами підприємства.

Узагальнюючи вищевикладене внутрішній аудит виробничих запасів є важливим інструментом для управління підприємством. Його ефективність дозволяє виявити недоліки та запропонувати заходи для усунення, сприяючи підвищенню продуктивності та конкурентоспроможності. Впровадження посади внутрішнього аудитора в АВ ТОВ «Агроцентр К» допоможе удосконалити управління господарською діяльністю, зміцнити внутрішній контроль і створити стійку основу для розвитку.

3.4. Розробка рекомендацій для оптимізації ефективності використання запасів

У сучасних умовах конкурентного бізнес-середовища ефективне управління запасами є ключовим фактором успіху для підприємств, особливо у сфері сільського господарства. Також, це стосується і компанії АВ ТОВ «Агроцентр К», яка стикається з проблемами перевитрат у сфері запасів та низькою оборотністю. Недооцінка чи неефективне управління запасами може призвести до великих фінансових втрат та втрат конкурентоспроможності на ринку.

Відомо, що в наш час бізнес-процеси вимагають точності та швидкості, особливо у галузі сільського господарства, де час є важливим ресурсом. У зв'язку з цим, розробка ефективних рекомендацій для оптимізації використання запасів у компанії АВ ТОВ «Агроцентр К» стає актуальним завданням. На фоні виявлених проблем, важливо розглянути стратегії та підходи, спрямовані на зменшення перевитрат та підвищення оборотності запасів, щоб забезпечити стабільність та рентабельність бізнесу.

Для підвищення ефективності використання запасів пропонуємо аналізувати та класифікувати запаси за допомогою АВС-аналізу та XYZ-

аналізу.

ABC-аналіз (або ABC-аналіз) - це метод управлінського обліку та аналізу запасів, клієнтів, продуктів чи інших об'єктів за їхньою значущістю. Назва походить від трьох груп, на які розподіляють об'єкти: А (найбільш важливі), В (середньо важливі) та С (найменш важливі). Цей аналіз дозволяє ефективно керувати ресурсами, приділяючи більше уваги та ресурсів тим об'єктам, які мають найбільший вплив.

Спочатку обирається, що саме буде аналізуватися, будь то асортимент запасів, клієнти, постачальники чи проекти. Потім збираються всі необхідні дані про кожен об'єкт, такі як обсяг продажів, маржинальна прибутковість, частота попиту тощо. Подальший крок - класифікація об'єктів на три категорії (А, В, С) в залежності від їхньої значущості, використовуючи важливі параметри, такі як обсяг продажів чи маржинальна прибутковість. Далі призначається різний рівень уваги та ресурсів для кожної категорії, приділяючи найбільше уваги та управління найважливішим об'єктам (категорія А). На останніх кроках аналізу потрібно постійно спостерігати за змінами в даних та періодично коригувати класифікацію об'єктів, адаптуючи стратегії управління відповідно.

ABC-аналіз розподіляє запаси на три категорії, які визначаються на основі їхньої важливості та вартості.

Група А включає запаси, які складають близько 20% в обсязі, але при цьому становлять приблизно 80% вартості. Ці запаси вимагають високого рівня уваги, детального планування, постійного моніторингу та контролю.

Група В, яка становить приблизно 30% обсягу та 10% вартості, потребує менш інтенсивного, періодичного контролю.

Група С, що складається з приблизно 50% обсягу та 10% вартості, не потребує значного контролю.

Загальний обсяг запасів може бути розміщений з урахуванням скорочення сумарної вартості всіх позицій на складі підприємства, за допомогою чого

проводиться відповідне ранжування цих величин.

Важливо відзначити, що процес формування статистичної бази для проведення даного аналізу повинен відбуватися одночасно з визначенням їхньої первісної вартості при їх оприбуткуванні на баланс підприємства. У випадку придбання декількох номенклатур запасів, які обліковуються на окремому рахунку, можна використовувати автоматизацію обліку для розподілу їх між виробничими запасами відповідно до визначених параметрів для заповнення форм накопичення статистичних даних.

В такому випадку застосування методу АВС-аналізу відбуватиметься для кожного виду таких витрат. Розповсюджена класифікація витрат включає ціну придбання, транспортно-заготівельні витрати та інші витрати, пов'язані з придбанням. Таким чином, АВС-аналіз проводиться тричі у розрізі вказаних видів витрат.

На основі цього для кожного виду виробничих запасів визначається категорія відповідно до кожного виду витрат, і для кожної номенклатурної позиції виробничих запасів визначається узагальнена позиція. Це дозволяє здійснювати більш повний аналіз запасів.

Для отримання більш детального аналізу запасів на підприємстві можна скористатися XYZ-методикою, яка спрямована на вивчення стабільності показників. У відмінність від АВС-аналізу, який визначає внесок конкретного елемента в підсумковий результат, XYZ-аналіз фокусується на виявленні відхилень та нестабільності у збуті. Групи запасів розділяються наступним чином:

- Група X - включає об'єкти з високим рівнем стабільності та можливістю точного прогнозування, де коефіцієнт варіації приблизно 20%;
- Група Y - об'єкти із середнім рівнем стабільності та середньою ймовірністю прогнозування, де коефіцієнт варіації від 20% до 50%;
- Група Z - включає нестабільні об'єкти із низьким рівнем

прогнозованості, де коефіцієнт варіації перевищує 50%.

Сам процес аналізу включає наступні етапи: спочатку визначається коефіцієнт варіації, який є відносним показником мінливості певної ознаки протягом визначеного періоду. Потім проводиться групування запасів в порядку зростання цього коефіцієнта варіації. Всі показники об'єкта дослідження розподіляються в зазначені категорії, що дозволяє визначити ступінь стабільності та прогнозованості для кожного об'єкта.

Використання аналізу XYZ разом із методом ABC дозволяє розділити запаси на дев'ять блоків, кожен з яких оцінюється за вартісними показниками та потребою у відповідний період - див. таблицю 3.4.

Таблиця 3.4

Опис груп об'єктів на основі аналізу характеристик ABC-XYZ

	A	B	C
X	Високий прибуток. Постійні продажі. Точний рівень прогнозу	Середній прибуток. Постійні продажі. Точний рівень прогнозу	Низький прибуток. Постійні продажі. Точний рівень прогнозу
Y	Високий прибуток. Періодичні продажі. Середній рівень прогнозу	Середній прибуток. Середній рівень прогнозу	Низький прибуток. Середній рівень прогнозу
Z	Високий прибуток. Нерегулярність продажів. Низький рівень прогнозу	Середній прибуток. Низький рівень прогнозу	Низький прибуток. Низький рівень прогнозу

Для груп запасів, які є основним джерелом прибутку для підприємства (підгрупи AX, AY, AZ), а також для тих, що забезпечують середній прибуток та мають високий рівень прогнозованості (BX), рекомендується використовувати безперервний контроль. Це означає впровадження системи управління, де розмір кожної партії замовлення фіксований.

Для групи запасів, яка приносить підприємству неосновний прибуток (групи BY та CX), рекомендується застосовувати періодичний контроль. Це може включати проведення перевірок раз на декілька тижнів і використання

системи з фіксованим інтервалом замовлення.

Для запасів, які характеризуються нестабільністю та низьким рівнем прогнозованості (підгрупи BZ, CY, CZ), рекомендується використовувати систему з встановленою періодичністю поповнення запасів до досягнення встановленого рівня.

У зазначеному контексті ми розглянемо застосування цих методів для АВ ТОВ «Агроцентр К», яке спеціалізується на вирощуванні пшениці, кукурудзи, ячменю, ріпаку та кользи, соняшнику, а також свинарством і вівчарством. Розглянемо, як може бути застосований аналіз ABC-XYZ для класифікації витрат та управління запасами:

1. ABC-аналіз для сільськогосподарського підприємства:

— А (високі витрати): Пшениця, кукурудза, свинарство, оскільки ці категорії мають великий внесок у загальний обсяг виробництва та прибутку.

— В (середні витрати): Ячмінь, ріпак, соняшник, оскільки вони є менш важливими з точки зору вартості порівняно з пшеницею та кукурудзою.

— С (низькі витрати): Вівці, інші скотини - не є основним джерелом прибутку на підприємстві.

2. XYZ-методика для аналізу стабільності продажів:

— Х (висока стабільність): Пшениця, ячмінь (висока стабільність, точність прогнозу).

— Y (середня стабільність): Кукурудза, ріпак, соняшник (середня стабільність, середня точність прогнозу).

— Z (низька стабільність): Свинарство, вівчарство (низька стабільність, низька точність прогнозу).

Виходячи з вище наведеного сформуємо матрицю ABC-XYZ-аналізу:

— Група AX, AY, AZ (пшениця, ячмінь, свинарство): високий прибуток, основне джерело прибутку. Рекомендується впровадження системи автоматизованого моніторингу запасів для забезпечення безперервного

контролю. Використання прогнозування попиту на основі даних про ринок для точнішого управління розмірами партій замовлень. Розробка плану ефективного використання свинарства для оптимізації прибутковості та зменшення витрат.

— Група ВУ, ВZ (кукурудза, ріпак, соняшник): середні витрати, середній прибуток. Застосування технологій для періодичного моніторингу стану запасів та вчасного виявлення необхідності поповнення. Впровадження системи гнучких графіків замовлень для адаптації до змін в ринкових умовах та запобігання перевитратам.

— Група СХ, СУ, СZ (вівці, інші скотини): низькі витрати. Встановити жорсткі критерії періодичності поповнення запасів для вівців та іншої скотини, враховуючи низьку витратність. Використовувати систему поповнення запасів на основі визначеної періодичності, щоб уникнути великих запасів, необхідних для цієї групи товарів.

Методика АВС-XYZ-аналізу є універсальною і зручною для практичного використання в сучасному управлінні. Ця методика дозволяє ефективно класифікувати всі категорії запасів в групи, що відповідають конкретній системі управління в залежності від оптимальності їхнього використання в конкретних обставинах на підприємстві.

Управління запасами є важливим чинником успіху для підприємств, особливо в сільському господарстві. Компанія АВ ТОВ «Агроцентр К» стикається з проблемами перевитрат і низької оборотності запасів. Застосування АВС- та XYZ-аналізу може допомогти оптимізувати управління запасами. АВС-аналіз класифікує запаси за значущістю, а XYZ-аналіз вивчає стабільність. Рекомендації для компанії включають розділення запасів на групи та використання різних систем контролю в залежності від їхньої важливості та стабільності. Аналіз і оптимізація використання запасів стає ключовим для забезпечення стабільності та рентабельності бізнесу.

Висновки до третього розділу

1. Внутрішній аудит виробничих запасів на аграрному підприємстві має за мету перевірку законності, достовірності та обґрунтованості операцій з запасами, а також правильності їх відображення в обліку та звітності.

Методика проведення аудиту включає етапи фактичної та документальної перевірки, зокрема огляд, інвентаризацію, лабораторний аналіз, експертну оцінку, опитування та інші методи. Важливим елементом є інвентаризація, яка щорічно проводиться на підприємстві і дозволяє виявити розбіжності між фактичною наявністю запасів та їх обліковими даними.

Результати інвентаризації підлягають затвердженню керівником, відображенню в бухгалтерському обліку та поданню у річному звіті з пояснювальними записками. Інвентаризаційна комісія формулює висновки та пропозиції для урегулювання різниць у протоколі, що підлягає затвердженню керівництвом підприємства.

2. Аналіз структури виробничих запасів показав зміни в частках незавершеного виробництва, готової продукції та інших категорій, визначаючи тенденції до раціоналізації витрат та розширення виробництва готової продукції.

Зменшення витрат на паливо та інші позначені тенденції свідчать про раціоналізацію та адаптацію до змін у господарському середовищі.

Узагальнюючі показники використання виробничих запасів підкреслюють важливість боротьби за збільшення оборотності активів та підтримку ефективного використання матеріальних ресурсів.

Високий відсоток матеріальних витрат у собівартості продукції вказує на необхідність інтенсивного розвитку, спрямованого на оптимізацію витрат та раціональне використання матеріалів для підвищення ефективності виробництва.

3. Впровадження ефективного внутрішнього аудиту виробничих

запасів є ключовим елементом стратегії управління підприємством в умовах сучасного бізнесу. Внутрішній аудит визначається як інструмент для виявлення та усунення слабких місць у системі управління запасами, сприяючи підвищенню продуктивності, зниженню витрат та конкурентоспроможності. Пропозиція ввести в штат внутрішнього аудитора в АВ ТОВ «Агроцентр К» націлена на удосконалення управління господарською діяльністю, зміцнення внутрішнього контролю та створення стійкої основи для подальшого розвитку. Пропонується застосувати розроблену нами програму аудиту виробничих запасів та тестування інвентаризації.

4. Ключовим аспектом забезпечення стабільності та рентабельності бізнесу є підвищення оборотності запасів. Для досягнення цієї мети, ми рекомендуємо використовувати методи аналізу запасів, зокрема ABC-аналіз та XYZ-аналіз. ABC-аналіз дозволяє класифікувати запаси за їхньою значущістю та вартістю, розподіляючи їх на категорії А, В, та С. Це сприяє ефективному розподілу уваги та ресурсів для оптимізації управління запасами. Також розглядається XYZ-аналіз, який оцінює стабільність та прогнозованість запасів, розділяючи їх на групи X, Y, та Z.

Запропоновані методи дозволяють підприємству класифікувати запаси, визначати їхню важливість та ступінь стабільності. Відповідно до результатів аналізу, впроваджуються різні стратегії управління запасами, включаючи безперервний або періодичний контроль.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

В умовах сучасного підприємницького середовища, де конкуренція набуває все більшого напруження, ефективне управління виробничими запасами стає важливою ланкою для досягнення успіху та стійкого розвитку підприємства. Формування системи обліку і внутрішнього аудиту в цьому контексті набуває ключового значення, сприяючи оптимізації запасів, зменшенню витрат та підвищенню загальної ефективності управління.

Запаси, як важлива складова управління матеріальним виробництвом, відіграють ключову роль у забезпеченні нормальної діяльності підприємства. Невід'ємна участь запасів у процесі виробництва, їхнє утримання для подальшого продажу чи використання під час виробництва продукції свідчать про їх стратегічне значення у господарській діяльності.

Виробничі запаси стають не лише необхідною умовою для забезпечення неперервного виробництва, а й значущим активом підприємства. Їх раціональне управління визначає ефективність виробництва, впливає на собівартість готової продукції та, відповідно, на фінансовий результат підприємства

Після ретельного аналізу отриманих під час дослідження даних, можна сформулювати наступні висновки:

1. З погляду обліку та фінансової звітності підприємств свідчать про ключову роль поняття «запаси» у відображенні активів, які мають велике значення для отримання майбутніх економічних вигід. Міжнародні та національні стандарти обліку відзначаються вагомим визначенням цього поняття, підкреслюючи його важливість у світовому та національному бухгалтерському обліку. Однак різноманіття трактувань поняття «виробничі запаси» в Україні може призводити до непорозумінь та протиріччя в обліковій практиці, і вирішення цих протиріч є важливим завданням для правильної облікової практики на підприємствах.

Класифікація та облік виробничих запасів мають велике значення для забезпечення ефективного управління матеріальними ресурсами підприємства та визначення їх впливу на фінансовий результат.

2. Включення запасів до активів вимагає точної вартісної оцінки, і вибір методу оцінки запасів визначається конкретними умовами та потребами підприємства. Правильна оцінка та вибір методу сприяють точності фінансової звітності, забезпечуючи інформаційну прозорість та допомагаючи приймати обґрунтовані управлінські рішення.

3. Нормативно-правове регулювання у сфері обліку та контролю запасів гарантує надійність фінансової звітності та захищає інтереси різних користувачів цієї інформації. Порівняльний аналіз міжнародних та національних стандартів визначає вплив міжнародних підходів на облік в Україні. Законодавство України встановлює обов'язкові вимоги для обліку та оподаткування виробничих запасів, а організація внутрішнього контролю визначається «Наказом про облікову політику підприємства». Дотримання нормативно-правового регулювання та внутрішніх процедур сприяє точному обліку і оптимізації управління запасами.

4. Під час аналізу фінансової звітності ТОВ «Агроцентр К» виявлено, що підприємство спеціалізується на вирощуванні зернових, олійних культур, свинарстві та вівчарстві. Зростання активів вказує на певний позитивний розвиток, але залежність від зовнішніх джерел фінансування може впливати на ліквідність та платоспроможність. Стан та функціональність основних засобів погіршилися, що може впливати на прибутковість. Рекомендації включають розгляд інвестицій у розвиток та оновлення основних засобів для забезпечення стійкого росту. Є певне зниження чистого доходу від реалізації продукції, але можливі позитивні тенденції у чистому прибутку після кризи у 2020 році.

5. Організація бухгалтерської служби на підприємстві «Агроцентр К» характеризується чітким розподілом обов'язків та високим рівнем спеціалізації

між співробітниками. Головний бухгалтер співпрацює з директором для забезпечення єдиної методології бухгалтерського обліку та фінансової стабільності. Використання програмного забезпечення та централізована організація облікового апарату допомагають забезпечити ефективний облік та надання якісної фінансової інформації для управлінських рішень.

6. Облік виробничих запасів на підприємстві «Агроцентр К» виконується за допомогою програмного забезпечення «1С: Підприємство 8.3». Первинні документи, такі як документи приймання та переміщення матеріалів, використовуються для розрахунків та контролю за запасами.

7. Здійснення щорічної інвентаризації є ключовим етапом в оцінці фактичної наявності та стану запасів, дозволяючи виявити розбіжності та вирішити їхні причини. Після завершення інвентаризації, результати піддаються затвердженню керівником підприємства та відображаються в бухгалтерському обліку. Річний звіт містить пояснення інвентаризаційних результатів та виявлених розходжень. Інвентаризаційна комісія формулює висновки та пропозиції для урегулювання інвентаризаційних різниць, що допомагає забезпечити точний облік та оптимізацію управління запасами на підприємстві.

8. Аналіз виробничих запасів вказує на їхню значущість для фінансового стану підприємства. Структура виробничих запасів визначається різноманітністю активів, що включають сировину, незавершене виробництво та готову продукцію.

Важливою тенденцією є збільшення частки готової продукції в структурі виробничих запасів, що може свідчити про оптимізацію виробничих процесів та високий попит на продукцію. Зменшення вартості сировини та палива може свідчити про більш ефективне використання ресурсів та перехід до енергоефективних технологій.

Значущий вплив матеріальних витрат на собівартість продукції підкреслює важливість їхнього раціонального використання. Висока

матеріаломісткість та матеріаловіддача вказують на важливість інтенсивного розвитку підприємства та оптимізацію витрат матеріальних ресурсів.

З метою удосконалення обліку та оптимізації використання виробничих запасів на підприємстві АВ ТОВ «Агроцентр К», ми рекомендуємо наступні заходи:

1. Запропоновано покращити облік виробничих запасів шляхом заміни програми 1С: «Підприємство 8.3» на спеціалізовану українську платформу Agri:Бухгалтерія. Вибір цього інструмента обґрунтовується їхньою можливістю, перевагаю та адаптацією до змін у світовому бізнес-середовищі. Висвітлені ключові можливості AgriAnalytica, такі як пошук фінансування, закупівля ресурсів, подача заявок на державну підтримку, оптимізація бізнес-процесів та підвищення фінансової грамотності. Зазначено, що впровадження Agri:Бухгалтерія може позитивно позначитися на управлінні виробничими запасами та підвищити ефективність сільськогосподарського підприємства.

Пропонується розширення системи аналітичного обліку, включаючи відкриття аналітичних рахунків для субрахунку 207 «Запасні частини». Це надасть сільськогосподарському підприємству можливість ефективно контролювати, проводити аналіз та стратегічно керувати обслуговуванням обладнання.

2. З метою підвищення ефективності управління господарською діяльністю, пропонуємо введення в штат спеціалізованого внутрішнього аудитора. Цей фахівець буде відповідальний за розробку та впровадження ефективних методів аудиту виробничих запасів, а також активно братиметься за розв'язання виявлених проблем. Результати аудиту дозволять не лише виявити потенційні недоліки, а й надати рекомендації для їх усунення, сприяючи ефективнішому управлінню ресурсами підприємства. Пропонується також проводити внутрішній аудит згідно програми, також для більш точного контролю за виробничими запасами пропонується проводити тестування

інвентаризації.

3. Для підвищення ефективності управління запасами, рекомендуємо використовувати ABC- та XYZ-аналіз. ABC-аналіз дозволяє класифікувати запаси за їхньою значущістю, розподіляючи їх на А (високі витрати): Пшениця, кукурудза, свинарство. В (середні витрати): Ячмінь, ріпак, соняшник. С (низькі витрати): Вівці, інші скотини. Застосування цього методу дозволяє ефективно керувати ресурсами, приділяючи найбільше уваги та ресурсів об'єктам з найбільшим впливом. XYZ-аналіз, у свою чергу, вивчає стабільність та прогнозованість запасів, групи X (стабільні), Y (з середньою стабільністю) та Z (нестабільні).розподіляючи їх на Рекомендації включають періодичний контроль для груп ВУ та СХ, а для груп ВZ, СУ, CZ - встановлення системи поповнення запасів до досягнення встановленого рівня. Аналіз і оптимізація використання запасів стає ключовим для забезпечення стабільності та рентабельності підприємства, особливо в сільському господарстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Agri:Бухгалтерія. *AgriAnalytica*. URL: <https://agrianalytica.com/uk/>.
2. Багрій К.Л. Поняття матеріальних запасів підприємства: необхідність їх створення. *Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ*. 2009. № 4. С.104–109.
3. Бержанір І.А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. *Економічний простір*. 2016. № 107. С. 161–168.
4. Бондаренко Н.М. Сутність та класифікація виробничих запасів на підприємстві. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*. 2014. Серія: Екон. науки, № 4. С. 273–281.
5. Бондаренко О., Руденко Л. Організація і методологія проведення аудиту запасів та шляхи його вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-39>.
6. Будякова О. Ю., Святославова О. Є. *Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств. Сучасні детермінанти розвитку бізнес-процесів в Україні* : матеріали виступів III Міжнар. науково-практ. Інтернет-конф., м. Київ, 2019 р. С. 1185-188. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/12912>.
7. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підруч. для студентів спец. «Облік і аудит» ВНЗ. Житомир : ЖІТІ, 2010. 618 с.
8. Гавриличенко Є. Методичні засади проведення внутрішнього аудиту матеріально-виробничих запасів підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. № 27. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-43>.
9. Грушко В. І., Брадул О. М., Шепелюк В. А. Аудит. Київ : Ліра-К, 2021. 324 с.
10. Даценко Г. В., Кудирко О. М. Методика проведення аудиту й внутрішньогосподарського контролю товарних запасів на торговельних підприємствах. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. № 12.

C. 84–90. URL: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2022.12.12>.

11. Дмитренко А.В. Економічна сутність поняття «виробничі запаси». *Економіка і регіон*. 2016. № 2. С. 149–152.

12. Ізмайлов Я. О., Свірко С. В. Удосконалення методичних аспектів обліку, аналізу та контролю запасів підприємств. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. № 1(95). С. 39–44. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2021-1\(95\)-39-44](https://doi.org/10.26642/ema-2021-1(95)-39-44).

13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інстр. М-ва фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 : станом на 29 .07. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.

14. Качуровський С.В. ABC-XYZ аналіз як один з інструментів контролінгу на підприємствах АПК. *Бізнес Інформ*. 2017. № 7. С. 160–166.

15. Коцарев М. В. Розробка програмного забезпечення для оптимізації бухгалтерського обліку на підприємстві : магістерська робота. 2020. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/1464>.

16. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 460 с.

17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text.

18. Музиченко А. О. ABC-аналіз як метод управління запасами підприємства. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес»*. 2016. Вип. 249. С. 319–325.

19. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : Центр навч. літ., 2004. 464 с.

20. Онищенко В., Марінова В. Внутрішній контроль як фактор

ефективності інформаційної системи бухгалтерського обліку. *Економіка і суспільство*. 2022. № 40. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-60>.

21. Пеняк Ю. С., Беляєва Л. А., Рудь О. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. № 5. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-09-01>.

22. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ М-ва фінансів України від 09.12.2011 р. № 1591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>.

23. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : станом на 22.11.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

24. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII : станом на 1 .01.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.

25. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV : станом на 10 .08.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

26. Про затвердження Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ М-ва фінансів України від 07.10.2022 р. № 320 : станом на 01 .01.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1315-22#Text>.

27. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів : Метод. рек. від 10.01.2007 р. № 2 : станом на 14 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text>.

28. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ М-ва фінансів України від

- 31.12.1999 р. № 318 : станом на 3 .11.2020 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> .
29. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: Наказ М-ва фінансів України від 18.11.2005 р. № 790 : станом на 27 .05.2022 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text>.
30. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати»: Наказ М-ва фінансів України від 28.04.2006 р. № 415 : станом на 17 .02.2023 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06#Text>.
31. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ М-ва фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 : станом на 29 .07.2022 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.
32. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ М-ва фінансів України від 24.05.1995 р. № 88 : станом на 9 берез. 2023 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.
33. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ М-ва фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 : станом на 29 .07. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>.
34. Пушкарь І., Шишкіна А. Особливості обліково-аналітичного забезпечення управління запасами. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44.
URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-74>.
35. Рибалко О., Варламова І., Андрусенко Б. Облік виробничих запасів на шляху підвищення ефективності сучасного виробництва. *Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки*. 2021. № 2 (50). С. 44-51.
URL: 10.26661/2414-0287-2021-2-50-08.

36. Розіт Т., Слюніна Т. Облікова політика в контексті інтегрованої звітності. *Економіка та суспільство*. 2021. № 27. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-30>
37. Сайко К. І., О. В. Зінченко. *Бухгалтерський облік в управлінні підприємством*: збірник тез доповідей II Міжн. науково-практ. інтернет-конф., м. Полтава, 11–12 трав. 2017 р. С. 35-39.
38. Степаненко О.І. Обліковий аспект побудови класифікації виробничих запасів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2020. № 30. С. 166–171.
39. Тесак О. В. Облікова політика щодо контролю за наявністю й використанням виробничих запасів. *Підприємництво і торгівля*. 2020. № 27. С. 72–75. URL: <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2020-27-13>.
40. Ткачук І.М. Інвентаризація як невід’ємний інструмент контролю. *Економічні науки. Облік і фінанси*. 2019. Т. 1, № 15 (57). С. 214–219. URL: <https://doi.org/10.36910/6775-2707-8701-2018-15/57-26>
41. Чорна Л., Жукова О., Гачковський О. М. Аналіз господарської діяльності підприємства як інструмент прийняття управлінських рішень. *Подільський науковий вісник*. 2023. Т. 1. С. 13–17. URL: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2023-25-2>.
42. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. Київ: Знання, 2006. 527 с.
43. Шевченко Л. Я., Мулява В. Р. Сутність виробничих запасів, проблеми обліку та напрями його вдосконалення на підприємстві. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 4(102). С. 72–76. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2022-4\(102\)-72-76](https://doi.org/10.26642/ema-2022-4(102)-72-76).
44. Шендригоренко М.Т. Виробничі запаси: нормативно - правове регулювання обліку та пропозиції з підвищення ефективності внутрішнього

аудиту. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2019. Серія: «Економіка і менеджмент», № 36. С. 182–188.

45. Шендрик К. А. Copywriting in the business accounting policy: costs and contribution to the financial result. *Linguistics and methodology in LSP training (до 100-річчя заснування Дніпровського державного аграрно-економічного університету)* : I міжнар. науково-практ. інтернет конф., м. Дніпро, 12-13 квіт. 2023 р. С. 168.

46. Шендрик К. А. Інвентаризація виробничих запасів як методичний прийом внутрішнього аудиту. *Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств* : Матеріали VII Всеукр. науково-практ. конф., м. Дніпро, 11-12 трав. 2023 р. С. 241.

47. Шендрик К. А., Губарик О. М. Особливості обліку запасів відповідно міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. *Молодь, наука, бізнес: традиційні й нові аспекти дослідження* : Матеріали науково-практ. конф. молодих вчен. і здобувачів вищ. освіти, м. Дніпро, 29-30 берез. 2023 р. С. 80.

48. Шендрик К. А., Ткаченко О. С. Автоматизація складського обліку виробничих запасів. *Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи* : I Міжнар. науково-практ. інтернет-конф., м. Дніпро, 26-27 жовт. 2023 р. С. 309.

49. Шендрик К. А., Ткаченко О. С. Вивчення методики проведення аудиту виробничих запасів на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-48>.

50. Шендрик К. А., Ткаченко О. С. Використання інформаційних технологій сільськогосподарськими підприємствами. *Молодь, наука, бізнес: традиційні й нові аспекти дослідження* : Матеріали науково-практ. конф. молодих вчен. і здобувачів вищ. освіти, м. Дніпро, 29-30 берез. 2023 р. С. 80.

51. Шпінь В., Мельник Т. Методика оцінки запасів підприємства за вітчизняними і міжнародними стандартами обліку. *Молодий вчений*. 2021. № 1 (89). С. 213–219. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-1-89-43>.

52. Яковенко С. Л. Облік та аналіз ефективного використання виробничих запасів на підприємстві в сучасних умовах. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 1. С. 11–14.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Підходи до трактування поняття «виробничі запаси»

Підходи до трактування, як складової	Часткові припущення	Автори
Предметів праці	Призначені для використання у виробничих та інших господарських процесах, ці предмети представлені у формі складських запасів.	А.В. Дмитренко , С.Ф. Покропивний
Матеріальних ресурсів	Використовують як вихідні матеріали, сировину, напівфабрикати та інші ресурси; включають їх у процес виробництва протягом одного циклу виробництва; відображають їх вартість у готовому продукті.	І.А. Бержанір , М.Т. Шендригоренко
Активів	Зберігаються з метою майбутнього продажу; призначені для використання у виробничих та інших господарських процесах.	Н.М. Бондаренко , Ф.Ф. Бутинець , В.Г. Швець ,
Оборотних засобів	Не враховані у виробничому процесі, але отримані на робочих місцях.	А.Б. Борисов , В.В. Ковальов
Сировини та матеріалів	У формі сировини, матеріалів, комплектуючих та інших складових	Дж. Еквілайн , В.В. Бабіч, С.В. Сагова
Запасів	Закуплені або виготовлені на власному підприємстві запаси; підлягають подальшій обробці або зберіганню для інших потреб.	Н.І. Коваль , Н.М. Ткаченко
Засобів виробництва	Необхідні для забезпечення неперервного виробничого процесу.	Л.А. Балабанов , М.С. Пушкар

ДОДАТОК Б

Класифікація виробничих запасів за ознаками для цілей обліку та аудиту

Ознака	Вид запасів	Мета
Надходження	закуплені за грошові кошти у постачальника	Об'єктивна оцінка запасів, повне визначення початкової вартості та достовірне відображення облікової інформації в бухгалтерській системі.
	здобуті за грошові кошти через підзвітних осіб	
	створені власними зусиллями	
	отримані як внесок до статутного капіталу	
	отримані безоплатно	
	отримані в обмін на схожі активи	
	отримані в обмін на різні активи	
	одержані в результаті ліквідації (відписки) основних засобів	
Використання в господарській діяльності	отримані внаслідок інвентаризації (виявлення зайвих запасів)	Забезпечення достовірності формування собівартості витрат на запаси та повне відображення облікових даних у системі бухгалтерського обліку
	для виробничих матеріалів	
	для загальнопромислових потреб	
	для адміністративного використання	
	для збутових вимог	
	для інших операційних потреб	
	для підтримки робочого стану об'єктів основних засобів	
	для поліпшення об'єктів основних засобів під час модернізації та реконструкції	
під час створення об'єктів основних засобів власними зусиллями		
Вибуття	продаж запасів за гроші	Об'єктивна оцінка наявних запасів, визначення вартості випуску, а також повнота відображення облікової інформації у бухгалтерському обліку
	безкоштовна передача	
	використання запасів для формування статутного капіталу іншого підприємства	
	передача в обмін на не схожі активи	
	втрата запасів через нестачу	

ДОДАТОК В

Порівняльна характеристика П(С)БО 9 «Запаси» та МСФЗ 2 «Запаси»

Економічна ознака	МСФЗ 2 «Запаси»	П(С)БО 9 «Запаси»
1	2	3
Визначення запасів	<p>Запаси – це активи, які:</p> <ul style="list-style-type: none"> — існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг перебувають у процесі виробництва такого продажу; — утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу. 	<p>Запаси - активи, які:</p> <ul style="list-style-type: none"> — утримуються для виконання робіт, надання послуг та споживання під час виробництва продукції; — утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі); — перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу.
Класифікація запасів	<p>Запаси включають:</p> <ul style="list-style-type: none"> — незавершене виробництво суб'єкта господарювання або готову вироблену продукцію; — товари, що були придбані та утримуються для перепродажу; — основні та допоміжні матеріали, призначені для використання в процесі виробництва. 	<p>Для цілей фінансового обліку в запаси включають:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Готова продукція. — Поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за цим. — Комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, призначені для виробництва, сировина, основні та допоміжні матеріали. — Виконання робіт, надання послуг, розподіл, передача, обслуговування виробництва та адміністративних потреб, продукція. — Незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів. — Малоцінні та швидкозношувані предмети, які використовуються не більше одного року. — Товари, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою наступного продажу.

Продовження додатка В

1	2	3
Оцінка запасів при надходженні	Собівартість запасів повинна включати: — витрати на переробку (витрати пов'язані з одиницями виробництва); — всі витрати на придбання (окрім тих, що згодом відшкодовуються податковими органами), а також з витрат на транспортування, навантаження і розвантаження та інших витрат; — інші витрати, понесені під час доставки запасів та приведення їх у теперішній стан.	Первісною вартістю запасів: — що придбані за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат, інших витрат, які пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання; — що внесені до статутного капіталу підприємства, визнається погоджена засновниками їх справедлива вартість; — одержаних підприємством безоплатно, визнається їх справедлива вартість; — що виготовляються власними силами підприємства, визнається їхня виробнича собівартість, яка визначається за П(С)БО 16 «Витрати»; — при обміні на неподібні активи справедлива вартість отриманих запасів; — при обміні на подібні активи балансова вартість переданих запасів.
Оцінка запасів при використанні	Ідентифікована собівартість, роздрібних цін, середньозважена собівартість, собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО), стандартних витрат та метод	Ідентифікована собівартість, нормативні затрати, ціни продажу, середньозважена собівартість, собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО),
Відображення вартості у Балансі	Чиста вартість реалізації Собівартість	Первісна вартість Чиста вартість реалізації.

ДОДАТОК Д

Оцінка майна та капіталу «Агроцентр К» за 2018-2022 рр., тис. грн

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
	Всього майно	443218	478031	480120	533447	637695	143,88
1	Необоротні активи	166439	188509	205427	221748	241241	144,94
1.1	Основні засоби	153844	172395	192561	200713	229941	149,46
1.2	Довгострокові біологічні активи	6464	8509	9980	9091	10034	155,23
2	Оборотні активи	276779	289522	274693	311699	396454	143,24
2.1	Запаси	141122	140925	145513	190220	228359	161,82
2.2	Поточна дебіторська заборгованість	95597	103718	91332	66306	89047	93,15
2.3	Гроші та їх еквіваленти	241	105	167	10206	15823	6565,56
2.4	Інші оборотні активи	121	386	537	492	866	715,70
2.5	Витрати майбутніх періодів	15147	15519	12080	9457	9373	61,88
	Всього капітал	443218	478031	480120	533447	637695	143,88
4.	Власний капітал	325202	351504	324828	326692	400534	123,16
4.1	Зареєстрований (пайовий) капітал	12	12	12	12	12	100,00
5.	Зобов'язання і забезпечення	118016	126527	155292	206755	237161	200,96
5.1	Довгострокові зобов'язання	37280	24908	36930	14822	27455	73,65
5.2	Поточні зобов'язання	80736	101619	118362	191933	209706	259,74
5.3	Поточна кредиторська заборгованість	31160	45508	34105	39401	74472	239,00

ДОДАТОК Е

Оцінка руху та стану основних засобів «Агроцентр К» за 2018-2022 рр.

№ з/п	Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
<i>Вихідна інформація, тис. грн</i>							
1	Вартість основних засобів на початок року	139286	193818	222660	255210	276192	198,29
2	Надійшло за рік	54532	29181	22118	21798	30074	55,15
3	Вибуло за рік	0	339	0	116	0	-
4	Вартість основних засобів на кінець року	193818	222660	255210	276192	317881	164,01
5	Нараховано амортизації за рік	7913	10291	12384	12830	12461	157,48
6	Знос основних засобів на початок року	32061	39974	50265	62649	75479	235,42
	Знос основних засобів на кінець року	39974	50265	62649	75479	87940	219,99
<i>Показники руху основних засобів</i>							
7	Річний приріст(+) або зменшення(-), тис.грн.	54532,00	28842,00	32550,0	20982,0	41689,0	76,45
8	Коефіцієнт оновлення, %	28,14	13,11	8,67	7,89	9,46	-18,67
9	Період оновлення, років	3,55	7,73	11,54	12,74	10,57	7,02
10	Темп зростання (зниження), %	139,15	114,88	114,62	108,22	115,09	-24,06
11	Темп приросту (зменшення), %	39,15	14,88	14,62	8,22	15,09	-24,06
12	Коефіцієнт заміни,%	0,00	1,16	0,00	0,53	0,00	0,00
13	Коефіцієнт вибуття, %	0,00	0,17	0,00	0,05	0,00	0,00
14	Період обороту, років	21,05	20,24	19,29	20,71	23,84	113,25
15	Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	100,00	98,84	147,17	96,26	138,62	38,62
<i>Показники функціонального стану основних засобів</i>							
16	Коефіцієнт придатності,%: а) на початок року	76,98	79,38	77,43	75,45	72,67	-4,31
	б) на кінець року	71,30	74,07	71,86	70,42	68,16	-3,14
17	Коефіцієнт зносу, %: а) на початок року	23,02	20,62	22,57	24,55	27,33	4,31
	б) на кінець року	28,70	25,93	28,14	29,58	31,84	3,14

ДОДАТОК Ж

Фінансові результати діяльності «Агроцентр К», тис. грн

№ з/п	Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
1	Чистий дохід від реалізації продукції	373999	347340	326156	388236	302424	80,86
2	Операційні витрати, у тому числі:						
	а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	257118	268622	301056	320538	190890	74,24
	б) адміністративні витрати;	17795	20658	23200	29549	22050	123,91
	в) витрати на збут;	2851	4382	1005	3934	4778	167,59
2	г) інші операційні витрати.	1084	1491	2452	24124	1526	140,77
	Операційні витрати	278848	295153	327713	378145	219244	78,62
3	Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	31,25	22,66	7,70	17,44	36,88	5,63
4	Валовий прибуток (збиток)	116881	78718	25100	67698	111534	95,43
5	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	96094,0	54115,0	713,0	15474,0	84967,0	88,42
6	Фінансові та інвестиційні доходи	126,00	28,00	0,00	103,00	2845,00	2257,94
7	Фінансові та інвестиційні витрати	10084	13257	13691	12744	13160	130,50
8	Фінансовий результат до оподаткування	86136	40886	-12978	2833	74652	86,67
11	Чистий прибуток (збиток)	86136	40886	-12978	2833	74652	-11484,00
12	Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	23,03	11,77	-3,98	0,73	24,68	1,65
16	Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	73,70	51,94	-51,71	4,18	66,93	-6,76

ДОДАТОК 3

Оцінка фінансової стійкості «Агроцентр К» за 2018-2022 рр.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
1. Показники структури капіталу								
1.1	Коефіцієнт автономії	>0,5	0,73	0,74	0,68	0,61	0,63	85,60
1.2	Коефіцієнт фінансового ризику	<1	0,36	0,36	0,48	0,63	0,59	163,16
1.3	Коефіцієнт фінансування	>1	2,76	2,78	2,09	1,58	1,69	61,29
1.4	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,27	0,26	0,32	0,39	0,37	139,67
1.5	Коефіцієнт структури залученого капіталу	Збільшення	0,32	0,20	0,24	0,07	0,12	36,65
1.6	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменшення	0,90	0,93	0,90	0,96	0,94	104,31
2. Показники стану оборотних активів								
2.1	Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	0,71	0,65	0,57	0,38	0,47	66,50
2.2	Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	1,18	1,11	0,92	0,53	0,66	56,09
2.3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	196043,00	187903,00	156331,00	119766,00	186748,00	95,26
2.4	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Збільшення	0,00	0,00	0,00	0,02	0,02	5189,04
3. Показники стану основного капіталу								
3.1	Коефіцієнт накопичення амортизації	Збільшення	0,21	0,23	0,25	0,27	0,28	134,18
3.2	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільшення	1,66	1,54	1,34	1,41	1,64	98,82
3.3	Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,72	0,72	0,76	0,80	0,80	111,22
3.4	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільшення	0,35	0,36	0,40	0,38	0,36	103,88

ДОДАТОК К

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів АВ

ТОВ «Агроцентр К», тис. грн.

№ з/п	Показник	Норм. значення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
1. Оцінка ліквідності								
1.1	Високоліквідні активи (А1)	≥П1	241,00	105,00	167,00	10206,00	15823,00	6565,56
1.2	Середньоліквідні активи (А2)	≥П2	95718,0	104104,0	91869,0	66798,0	89913,0	93,94
1.3	Низьколіквідні активи (А3)	≥П3	165673,0	169794,0	170577,0	225238,0	281345,0	169,82
1.4	Найбільш строкові зобов'язання (П1)	≤А1	31160,0	45508,0	34105,0	39401,0	74472,0	239,00
1.5	Короткострокові зобов'язання (П2)	≤А2	49576,0	56111,0	83266,0	152532,0	135234,0	272,78
1.6	Довгострокові зобов'язання (П3)	≤А3	37280,0	24908,0	36930,0	14822,0	27455,0	73,65
2. Оцінка платоспроможності								
2.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	0,00	0,00	0,00	0,05	0,08	2527,72
2.2	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	≥2	3,43	2,85	2,32	1,62	1,89	55,15
2.3	Проміжний коефіцієнт покриття	≥0,7	1,19	1,02	0,77	0,40	0,50	42,13
2.4	Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшення	3,76	3,78	3,09	2,58	2,69	71,60
3. Оцінка оборотності оборотних активів								
3.1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	373999,0	347340,0	326156,0	388236,0	302424,0	80,86
3.2	Середньорічна вартість оборотних активів	-	241309,0	283150,5	282107,5	293196,0	354076,5	146,73
3.3	Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшення	1,55	1,23	1,16	1,32	0,85	55,11
3.4	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	232,28	293,47	311,38	271,87	421,49	181,46
3.5	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшення	0,65	0,82	0,86	0,76	1,17	181,46

ДОДАТОК Л

Оцінка ділової активності «Агроцентр К» за 2018-2022 рр.

№ з/п	Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
Вихідна інформація, тис. грн.							
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	373999,0	347340,0	326156,0	388236,0	302424,0	80,86
2	Операційні витрати	302370,0	308239,0	329055,0	400656,0	305641,0	101,08
3	Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	95400,00	99657,50	97525,00	78819,00	77676,50	81,42
4	Середньорічна вартість оборотних активів	144311,0	177474,0	196968,0	213587,5	231494,5	160,41
5	Середньорічна вартість необоротних активів	286492,0	338353,0	338166,0	325760,0	363613,0	126,92
6	Середньорічна вартість капіталу	385620,0	460624,5	479075,5	506783,5	585571,0	151,85
7	Середньорічна вартість власного капіталу	286492,0	338353,0	338166,0	325760,0	363613,0	126,92
8	Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	137878,5	167733,5	170185,5	197907,5	253291,5	183,71
9	Середньорічна величина кредиторської заборгованості	25457,00	38334,00	39806,50	36753,00	56936,50	223,66
Показники ділової активності							
10	Загальний коефіцієнт обертання капіталу	0,97	0,75	0,68	0,77	0,52	53,25
11	Коефіцієнт обертання оборотних активів	2,59	1,96	1,66	1,82	1,31	50,41
12	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	138,91	183,94	217,41	198,05	275,57	198,38
13	Фондовіддача необоротних активів, грн	1,31	1,03	0,96	1,19	0,83	63,71
14	Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	2,71	2,07	1,92	1,96	1,19	44,02
15	Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	3,92	3,49	3,34	4,93	3,89	99,31
16	Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	132,72	173,85	187,85	183,51	301,51	227,18
17	Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	91,83	103,29	107,64	73,09	92,46	100,69
18	Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	11,88	8,04	8,27	10,90	5,37	45,19
19	Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	30,31	44,77	43,55	33,02	67,06	221,26
20	Коефіцієнт обертання власного капіталу	1,31	1,03	0,96	1,19	0,83	63,71
21	Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	275,77	350,69	373,26	302,07	432,84	156,96

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану «Агроцентр К»

№ з/п	Показники	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		Питома вага (Vi, %) в інтегрованому показнику
		Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
1	Показники ліквідності											
1.1	Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,19	10	1,02	10	0,77	9	0,40	6	0,50	7	8
1.2	Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	3,43	10	2,85	10	2,32	10	1,62	10	1,89	10	8
2	Показники ділової активності											
2.1	Період оборотності активів, днів	275,77	10	350,69	9	373,26	8	302,07	9	432,84	7	9
2.2	Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів	111,99	7	126,32	6	127,61	6	133,56	6	142,99	5	9
2.3	Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	91,83	8	103,29	7	107,64	7	73,09	9	92,46	8	9
3	Показники рентабельності											
3.1	Рентабельність продажу, %	23,03	10	11,77	10	-3,98	2	0,73	5	24,68	10	9
3.2	Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	22,34	10	8,88	10	-2,71	3	0,56	5	12,75	10	9
3.3	Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	30,07	10	12,08	10	-3,84	3	0,87	5	20,53	10	9
4	Показники фінансової незалежності											
4.1	Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	26,63	9	26,47	9	32,34	9	38,76	9	37,19	9	9
4.2	Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	70,83	10	64,90	10	56,91	10	38,42	10	47,10	10	9
5	Інші показники											
5.1	Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	20,62	9	22,57	9	24,55	9	27,33	9	27,66	9	7
5.2	Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	-	10	-	10	-	10	-	10	-	10	5
	Інтегрований показник фінансового стану	9,39		9,12		6,97		7,63		8,70		100
	Рейтинг фінансового стану	A		A		B		A		A		-

ДОДАТОК М

ДОДАТОК Н

Показники ефективності використання виробничих запасів для «Агроцентр К»

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення у %	Відхилення (+;-)
Вироблена продукція, тис. грн.	313000,0	363400,0	243424,0	395302,0	380424,0	121,5	67424,0
Чистий дохід від реалізації продукції	373999,0	347340,0	326156,0	388236,0	302424,0	80,9	-71575,0
Собівартість виробленої продукції, тис. грн.	257118,0	268622,0	301056,0	320538,0	190890,0	74,2	-66228,0
Матеріальні затрати, тис. грн.	199228,0	180858,0	196765,0	229951,0	202635,0	101,7	3407,0
Середньорічна вартість оборотних активів	241309,0	283150,5	282107,5	293196,0	354076,5	146,7	112767,5
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	86136,0	40886,0	-12978,0	2833,0	74652,0	86,7	-11484,0
Матеріаломісткість продукції, коп./грн.	0,82	0,74	1,24	0,81	0,50	61,08	-0,32
Матеріаловіддача продукції, коп./грн.	1,22	1,35	0,81	1,23	1,99	163,71	0,78
Частка матеріальних витрат у собівартості продукції, %	77,49	67,33	65,36	71,74	106,15	137,00	28,67
Прибуток на гривню матеріальних затрат	0,43	0,23	-0,07	0,01	0,37	85,21	-0,06
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,65	0,82	0,86	0,76	1,17	181,46	0,53
Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	2,71	2,07	1,92	1,96	1,19	44,02	-1,52
Коефіцієнт забезпеченості запасів	1,18	1,11	0,92	0,53	0,66	56,09	-0,52
Тривалість одного обороту оборотних виробничих запасів, днів	132,72	173,85	187,85	183,51	301,51	227,18	168,80

ДОДАТОК П

Програма внутрішньої аудиторської перевірки виробничих запасів

Резюме запропонованих аудиторських заходів у відповідь		
1	2	3
А. Процедури по суті – основні		X
Б. Процедури по суті-розширені (шахрайство, вибірка, значні ризики, тощо)		X
В. Аналітичні процедури по суті (підтвердження в цілому тощо)		X
Г. Тестування заходів контролю (операційна ефективність)		X
Процедура	Результат	Ким
1.Значні облікові оцінки		
А. ПРОЦЕДУРИ ПО СУТІ – ОСНОВНІ		
2.Аналітичні процедури		
Ідентифікувати суттєві зміни або тенденції в:		
Запасах порівняно з попереднім періодом (в цілому) за видами та місцями розташування (підрозділами).		
Структурі запасів (сировина, незавершене виробництво, готова продукція, запасні частини тощо) порівняно із попереднім періодом.		
Собівартості реалізації та валовому прибутку (як відсоток від продажів) протягом трьох останніх облікових періодів.		
3.Коригування		
Ретельно перегляньте рахунки запасів у головній книзі за весь період та виявіть будь-які значні або незвичайні внесені коригування (крім коригувань між фізичними обсягами запасів та цифрами в обліку). Отримайте пояснення щодо будь-яких внесених коригувань.		
4.Реєстр		
Отримайте докладний реєстр запасів на кінець періоду з відповідними підсумками:		
а.Перевірити арифметичну точність (надходження та збільшення).		
б.Узгодити підсумки з головною книгою.		
с.Виконайте огляд реєстру на предмет:		
Будь-яких незвичайних статей.		
Задokumentуйте отримані пояснення.		
Подібних статей або обсягів. Якщо вони виявлені, перевірте існування та точність кожної суми.		
d.Запитати персонал, який відповідає за запаси або обізнаний з ними, чи відомо йому про таке:		
Не відображені в обліку, пропущені або завищені суми запасів.		
Не відображені в обліку операції або операції з незвичайними умовами.		
Будь-які хабарі або незвичайні знижки.		
Будь-які події або умови, які можуть вплинути на вартість запасів (тобто нові технології або тенденції).		
5.Запаси, які можуть зазнавати крадіжок або пошкодження		
Якщо у суб'єкта господарювання є запаси, які характеризуються підвищеним ризиком крадіжки (наприклад, невеликі високовартісні об'єкти) або пошкодження, зробіть запит управлінському персоналу про те, як він забезпечує безпечне зберігання цих активів. Розгляньте будь-які ризики шахрайства, виявлені у Формі 520Е. (або її еквіваленті).		

Продовження додатка П

1	2	3
6.Інвентаризація запасів протягом періоду		
Виконати огляд інвентаризацій, проведених суб'єктом господарювання протягом періоду, та:		
a. Оцінити достатність процедур інвентаризації суб'єкта господарювання для підрахунків, проведених протягом усього періоду (якщо застосовно).		
b. Дослідіть та задокументуйте будь-які пояснення суттєвих різниць між фізичною кількістю та даними обліку у бухгалтерських книгах протягом періоду та на кінець періоду.		
7.Присутність на інвентаризації		
Відвідайте інвентаризацію запасів у обраних підрозділах. Підрахунок, як правило, відбувається на кінець періоду, якщо суб'єкт господарювання не має інформаційної системи, здатної узгоджувати кількість на дату підрахунку та дату кінця періоду.		
8.Оцінка собівартості запасів		
a. Виконайте огляд методологій калькулювання суб'єкта господарювання (ФІФО, середньозважена собівартість, конкретна ідентифікація або нормативна собівартість тощо) та способу розрахунку собівартості.		
b. Виконайте огляд методів калькулювання, що використовуються для кожного виду запасів (сировина, незавершене виробництво, готова продукція). Візьміть до уваги:		
Надійність системи безперервного обліку запасів суб'єкта господарювання (тобто відсутність значних коригувань між сумами запасів в обліку та фактичного обсягу запасів на кінець періоду).		
Чи значно збільшилися або зменшилися витрати протягом періоду та їх вплив на собівартість реалізації та вартість запасів.		
9.Калькуляція витрат на матеріали		
a. Із вибірки, зробленої для перевірки калькулювання собівартості, виберіть елементи, що стосуються витрат на матеріали, що використовуються в калькулюваннях витрат на матеріали (ФІФО, середньозважена собівартість), та узгодьте відповідні витрати на матеріали до накладних, вантажно-митних декларацій та інших первинних документів постачальників.		
b. Отримайте пояснення щодо значних відхилень та проведених коригувань. Значні поточні відхилення можуть вказувати на те, що застосований метод калькулювання собівартості є неприйнятним.		
10.Калькуляція витрат на оплату праці та розподіл накладних витрат		
Щодо вибраних елементів запасів незавершеного виробництва або готової продукції		
a. Порівняйте використані ставки заробітної праці з платіжними відомостями. Візьміть до уваги результати тестування заробітної плати.		
b. Оцініть обґрунтованість використаних норм накладних витрат. Порівняйте використані норми з фактичними накладними витратами в облікових записах.		
11.Чиста вартість реалізації		
Переконайтеся, що відображена вартість запасів не перевищує чисту вартість реалізації (ЧВР).		
12.Облікові політики		
Переконайтеся, що облікові політики є прийнятними та застосовуються послідовно		

Продовження додатка П

1	2	3
13.Подання та розкриття інформації		
Переконайтеся, що фінансова звітність містить розкриття всієї доречної інформації, якої вимагає прийнята концептуальна основа фінансової звітності.		
Б. ПРОЦЕДУРИ ПО СУТІ - РОЗШИРЕНІ		
14.Виявлені докази можливого шахрайства		
Якщо виявлено докази можливих невідповідностей:		
a. Задokumentуйте результати та відповідні докази.		
b. Виконайте додаткові процедури, необхідні для підтвердження або усунення виявлених проблем.		
c. Перевірте факти (але не підозри), що стосуються такої ситуації, з працівниками, що були її безпосередніми учасниками.		
Зміни, необхідні на рівні фінансової звітності та рівні тверджень для оцінених ризиків.		
Детальне тестування		
Виявлення шахрайства		
14.Невідображені в обліку операції (готівка) - ризик шахрайства		
Зробіть запити та задokumentуйте пояснення, чому продажі та/або рентабельність нижчі.		
Виконайте огляд журналу відвантажень або графіку роботи та звірте вибірку відвантажень/робіт до реєстру продажів. Зробіть запити про випадки, коли товари були відвантажені або послуги надані, але, як видається, не існує видаткових накладних або інших первинних документів.		
Задokumentуйте пояснення та розгляньте необхідність подальших аудиторських процедур		
Детальне тестування		
Виявлення шахрайства		
15.Значні продажі відходів - ризик шахрайства		
Оцінити приблизний обсяг продажу відходів на основі середніх цін на відходи.		
Порівняти оцінку з фактичними продажами відходів.		
Задokumentуйте значні або незвичайні відхилення.		
Детальне тестування		
Виявлення шахрайства		
a. Порівняйте валову рентабельність (тобто, як відсоток від продажів) за видами продукції або категорією за кожен із трьох останніх облікових періодів.		
b. Порівняйте валову рентабельність за продуктами з відсотком стандартної націнки на продукцію.		
c. Порівняйте щомісячну валову рентабельність за два останні облікові періоди. Зазначте будь-які різниці у валовій рентабельності в місяцях, близьких до кінця періоду.		
Задokumentуйте значні або незвичайні зміни.		
Детальне тестування		
Виявлення шахрайства		
17.Застарілі запаси або запаси з низькою оборотністю		
Отримати реєстр продажів за продуктами, звертаючи увагу на тенденції продажів та продажі подібних продуктів.		

Продовження додатка П

1	2	3
а. Порівняйте обсяги продажів за видами продукції за минулий період з наявними обсягами та рівнем оборотності запасів. Зробіть запити та задокументуйте пояснення щодо:		
Запасів, продажі яких, як видається, зменшуються, але наявні обсяги перебувають на тому ж або й вищому рівні, ніж у попередні періоди.		
Наявні обсяги видаються надмірними, виходячи з минулих продажів та оборотності запасів.		
Детальне тестування		
Виявлення шахрайства		
В. АНАЛІТИЧНІ ПРОЦЕДУРИ ПО СУТІ		
18. Додайте докладну інформацію про задокументовані аналітичні процедури по суті.		
Г. ТЕСТИ ЗАХОДІВ КОНТРОЛЮ		
19. Додайте докладну інформацію про задокументовані процедури тестів заходів контролю.		
ЗАВЕРШЕННЯ ПЛАНУ АУДИТУ		
1) Під час оцінювання отриманих аудиторських доказів команда дотримувалася необхідного рівня професійного скептицизму.		

ДОДАТОК Р

Тестування складського господарства та організації проведення інвентаризації

№ з/п	Зміст питання	Розгорнута відповідь
Загальні відомості		
1	Тип місця зберігання (склад, сховище, торгівельна точка тощо)	
2	Характеристика місця зберігання (відкритий майданчик, окрема будівля, приміщення у багатофункціональній будівлі тощо)	
3	Площа місця зберігання, на якій розміщені ТМЦ	
4	Загальна характеристика товарно-матеріальних цінностей у даному місці зберігання	
5	Вартість товарно-матеріальних цінностей у даному місці зберігання згідно з даними обліку	
6	Чи існує логічна система розташування ТМЦ на місці зберігання? Якщо так, надати загальний опис	
7	Чи зберігаються на даному місці зберігання ТМЦ, що не належать клієнту? Якщо так, описати такі ТМЦ та їх власника	
8	Періодичність проведення інвентаризацій по даному місцю зберігання	
9	Опис системи охорони місця зберігання, пропускної системи тощо; чи проводяться незалежні контрольні перевірки адекватності системи охорони?	
10	Опис протипожежної системи, що діє на даному місці зберігання, інформація про останні пожежі, що виникали	
11	Інформація про санітарно-профілактичні заходи, що проводяться на даному місці зберігання	
12	Опис порядку відвантаження та вивезення ТМЦ з території місці зберігання	
13	Характеристика системи складського обліку (ручна на паперових носіях, напівавтоматична із застосуванням локального ПК, автоматична з доступом до загальної облікової бази даних тощо)	
14	Чи є необхідність у використанні контрольних-вимірювальних приладів на місці зберігання? Якщо так, яка існує політика щодо їх сертифікації, перевірки та організації роботи?	
15	ПІБ матеріально-відповідальних осіб, з якими укладено договори про повну матеріальну відповідальність щодо ТМЦ на даному місці зберігання. Оцінка правильності складання договорів	
16	Чи існують затверджені посадові інструкції для матеріально-відповідальних осіб? Якщо так, оцінити їх адекватність масштабам і потребам складського господарства	
Організація проведення інвентаризації		
17	ПІБ і посада особи, відповідальної за організацію та проведення інвентаризації на даному місці зберігання	
18	Чи затверджено наказ на проведення інвентаризації по даному місцю зберігання? Якщо так, вказати реквізити	
19	Чи зачинено та опломбовано місце зберігання до початку інвентаризації?	

Продовження додатка Р

20	Чи надані матеріально-відповідальними особами перед початком інвентаризації розписки про те, що всі документи про надходження і вибуття ТМЦ здані до бухгалтерії і що на місці зберігання не зберігаються цінності, які належать іншим особам	
21	Кількість та чисельність окремих інвентаризаційних груп, а також кількість змін їх роботи	
22	Наявність затвердженої загальнообов'язкової інструкції для осіб, що беруть участь в інвентаризації	
23	Спосіб попереднього інструктажу осіб, що беруть участь в інвентаризації (усний, ознайомлення з письмовими інструктивними матеріалами тощо)	
24	Загальний опис моделі проведення інвентаризації (кількість перерахунків, розподіл інвентаризаційних груп по ділянках місця зберігання, тощо)	-
25	Опис документації, яку заповнюють особи, що здійснюють підрахунок (чорнові або чистові відомості, наявність проставлених облікових даних тощо)	